

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1881. Första Kammaren. N:o 36.

Onsdagen den 13 April.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollen för den 6 innevarande månad.

Upplästes ett inlemnadt läkarebetyg af följande lydelse:

Att ledamoten af Riksdagens Första Kammare Herr Grosshandlaren m. m. *J. J. Ekman* på grund af *akut magkatarr* är hindrad lemna sina rum, intygar

Stockholm den 13 April 1881

Sigurd Lovén,
Legit. läkare.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag till Riksdagens underdånige skrifvelse N:o 36, angående utredning huruvida och under hvilka vilkor statsmakten må kunna ikläda sig ansvar för förluster, som af embetsman genom felaktig embetsförvaltning vållas.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets under gårdagen bordlagda Memorial N:o 62, med förslag till åtskilliga stadganden, hvilka böra införas i det nya reglementet för Riksgäldskontoret.

Vid föredragning af Stats-Utskottets sistlidne dag bordlagda Memorial N:o 63, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om uppförandet af ett nytt riksdagshus, godkändes den föreslagna voteringspropositionen.

Efter föredragning af Bevillnings-Utskottets under gårdagen bordlagda
Första Kammarens Prot. 1881. N:o 36.

lagda Memorial N:o 11, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande 4 punkten af Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 10, angående beräkningen af tull-, post-, stämpelpappers-, bränvinsbrännings- och hvitbetssockertillverkningsmedlen, godkändes den af Utskottet föreslagna voteringsproposition.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran Banko-Utskottets sistlidne dag bordlagda Utlåtande och Memorial N:is 16—18.

Vid föredragning af Banko-Utskottets sistlidne dag bordlagda Memorial N:o 19, med förslag till omröstningsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om uppförande af riksbankshus å Helgeandsholmen, godkändes den föreslagna omröstningspropositionen.

*Stadgande af
förmånsrätt
för kommunal-
utskylder.*

Föredrogs å nyo Lag-Utskottets den 8 och 9 innevarande April bordlagda Utlåtande N:o 50, i anledning af återremiss utaf Utskottets Utlåtande N:o 17, öfver väckt motion om stadgande af förmånsrätt för kommunalutskylder.

Herr Asplund: Vi afgjorde för kort tid sedan en gammal fråga, som flere gånger förevarit vid Riksdagen och som jag skulle vilja beteckna med rubriken: frågan Bladh. Vi sågo, hurusom vid denna frågas slutliga behandling medelst gemensam omröstning bladet vände sig, och något liknande har händt med den nu föreliggande frågan. Förra gången den förevar till behandling i Kammaren hade Lag-Utskottet afstyrkt den väckta motionen om införande af förmånsrätt för kommunala utskylder, och detta hade Utskottet enligt min tanke gjort på ganska goda grunder. Under debatten i Kammaren yttrades i denna, liksom i så många andra frågor, olika åsigtter; men de skäl, som anfördes för bifall till motionen, voro enligt min åsigt långt ifrån öfvertygande, än mindre vederlades derigenom de goda skäl, som anfördes af dem, hvilka försvarade Lag-Utskottets afstyrkande utlåtande. Emellertid hade åtskillige reserveranter framlagt ett förslag till lydelse af den paragraf, som skulle innefatta stadgandet om förmånsrätt för kommunalutskylder, och när slutligen anmärkningar blefvo framställda emot redaktionen af detta förslag och de, som önskade ett stadgande i den angifna riktningen, yrkat återremiss, på det att förslaget skulle af Lag-Utskottet förbättras, så fann Herr Talmannen frågan om återremiss hafva blifvit med öfvervägande ja besvarad och det stannade dervid.

Vid förnyad behandling af frågan har Lag-Utskottet icke blott formulerat om förslaget, hvilket torde hafva varit Utskottets skyl-

dighet, eftersom återremissen kunde innebära en önskan derom, utan Utskottet har derjemte förordat motionen i enlighet med det lagförslag, som vi nyss hört uppläsas. Jag var tillfälligtvis icke närvarande inom Utskottet, när beslutet härom fattades och justerades, och jag har därför icke kunnat få anteckna någon reservation mot den oförmodade vändning, frågan sålunda tagit, ej heller att jag icke i beslutet deltagit. Då jag, när frågan sist förevar här i Kammaren, försvarade Lag-Utskottets afstyrkande betänkande, i hvilket jag då deltagit, ber jag nu få säga, att jag af den öfverläggning, som då hölls, icke funnit mig manad frånträda min ståndpunkt i frågan, utan fortfarande anser, att motionen bör afslås.

*Stadgande af
förmånsrätt
för kommunal-
utskylder.
(Forts.)*

De skäl, som härför anfördes af Lag-Utskottet och af enskilde talare inom Kammaren, gingo derpå ut, att genom bifall till motionen skulle man utsträcka de tysta förmånsrätterna i strid emot den anda, som på senare åren allt mer och mer gjort sig gällande i fråga om kreditlagstiftningen och som åsyftar att hellre minska de tysta förmånsrätterna än öka deras antal, hvilket vore menligt för den allmänna krediten. På andra sidan åter åberopades konsekvensen deraf, att då kronan har förmånsrätt för sina utskylder, kommunen äfven borde hafva det. Derpå svarades att man borde hellre taga bort förmånsrätten för kronan, än på grund af dennas tillvaro öka de obilliga och på osunda kreditlagstiftningsgrundsatser stödda förmånsrätternas antal; men då något förslag nu icke föreligger om borttagande af kronans förmånsrätt, så kan sådant icke ega rum. Likväl borde man icke införa en ny förmånsrätt för kommunalutskylder och derigenom öka svårigheten att taga bort förmånsrätten för kronoutskylderna. Jag vill icke trötta Kammaren med att upprepa allt som sades å ena och andra sidan; jag vill endast uttala den åsigten, att återremissen ingalunda må anses hafva innefattat, att den öfvervägande åsigten inom Kammaren var, att motionen borde bifallas. Vi hafva ofta erfarit, att en återremiss mera afsett, att man önskade en besinningstid för att öfverväga allt som anförts å ena och andra sidan och att äfven Utskottet skulle taga detta i betraktande och anställa den ytterligare utredning, som kunde vara erforderlig. Jag vågar därför tro, att ännu någon förhoppning kan förefinnas, att Kammaren icke skall bifalla det föreliggande förslaget om förmånsrätt för kommunalutskylder. Jag ber få erinra, att Kongl. Maj:t så nyligen som år 1879 ansett sig böra i enlighet med Högsta Domstolens hemställan afslå ett af 1878 års riksdag framställt förslag i denna rigtning, och det vore väl icke lämpligt, att man nu upprepade försöket och sålunda sökte så att säga tvinga Kongl. Maj:t att besluta något, som han på goda grunder en gång afslagit. Vål har man sett, att Riksdagen till följd af förnyade motioner i ämnet slutligen manats att vända om bladet och biträda en motsatt åsigt mot den, som den förut hyllat; men jag hoppas, att Kongl. Maj:t af sådana upprepade framställningar icke skall låta sig förmås att, med frånträdande af sunda lagstiftningsgrundsatser, godkänna ett beslut, som tillkommit på grund af jag vet icke hvilka skäl.

*Stadgande af
förmånsrätt
för kommunal-
utskylder.
(Forts)*

Såsom ett ytterligare skäl för afslag å motionen ber jag få erinra, att förmånsrätt numera gifves på grund af verkställd utmätning och att det vid sådant förhållande långt mindre än förr behöfves att få en sådan rätt införd; ty ingen är väl bättre i tillfälle att kunna på förhand spana ut, när en kommunalmedlem står för fall än just kommunen sjelf och den kan då genom utmätning erhålla er förmånsrätt, som är vida bättre än den nu föreslagna. Dessutom är förslaget jemväl afvikande från alla hittills följda grundsatsar i afseende på beskattning. Det är en gammal beskattningsgrundsats, att der inga tillgångar finnas, der må man icke pålägga någon beskattning, och den, som gjort konkurs, så att fråga är, huruvida tillgångarne räcka till för skuldens betalande, kan väl sägas icke hafva några tillgångar, som kunna beskattas. Det är också hårdt, att de oprioriterade fordringsegarne i en konkurs skola betala gäldenärens utskylder, då tillgångarne icke räcka till mera. Långt billigare och mindre kämbart är det då, att dessa utskylder, som tillkommit för kommunens skull, delas på kommunens öfriga ledamöter.

Hvad som egentligen gjort, att denna fråga på senare tider så ofta framhållits, synes hafva varit den omständigheten, att inom vissa kommuner en stor fyrktalsinnehafvare, som har absolut röstöfvervigt inom kommunen, kan ålägga kommunen stor beskattning, hvilken, om han gör konkurs, skulle komma att drabba kommunens öfriga medlemmar. Detta hör dock till undantagen och inträffar mera sällan, och derpå bör man väl ej stödja ett förslag, som icke skulle kunna framställas, om icke kronan olyckligtvis hade förmånsrätt för sina utskylder. Men detta kan, som sagdt är, nu icke hjälpas.

Man har på den sidan, som yrkade förmånsrättens införande, erinrat, att denna rätt icke kunde anses vara tyst, emedan det vore hvar och en bekant, att kommunalutskylder funnes och att de finge utgå med förmånsrätt. Först och främst är det dock icke gifvet, att kommunalutskylder finnas öfverallt, ty kommuner finnas der någon uttaxering icke behöfves, och för öfrigt skulle ett sådant resonnement gälla äfven för andra tysta förmånsrätter. Det är nemligen lika lätt att få reda på hvad en förmyndare har om händer, som att få reda på kommunalutskylderna.

Jag vill emellertid icke nu vidare upprepa skälen för och emot. Jag hoppas, att Kammaren, stödjande sig på det afslag, som Kongl. Maj:t, i enlighet med Högsta Domstolens hemställan, för kort tid sedan meddelat i en likartad fråga, icke skall trötta Kongl. Maj:t med en förnyad framställning i ämnet, och anhåller jag om proposition på afslag å Utskottets betänkande.

Herr Lagerstråle: Den siste ärade talaren anförde såsom hufvudskäl för afslag på det nu framlagda förslaget, att Kongl. Maj:t för två år sedan afslagit en liknande lagfråga. Jag får nu, liksom förra gången detta ärende förevar, erinra att de två skäl, som af Kongl. Maj:t då anfördes för afslag, sedan Högsta domstolens af-

styrkande af förslaget antagande åberopats, voro dels att något tvingande behof af en så beskaffad åtgärd, hvarom fråga under flera föregående riksdagar blifvit väckt, men afslagen, icke syntes vara ådagalagdt genom Riksdagens då fattade beslut, dels ock att i det då framlagda förslaget någon förmånsrätt för kommunalutskylder för *fast egendom* icke blifvit stadgad i samma egendom, såsom för kronans ränta af fast egendom egde rum. Hvad det förra skälet beträffar, så tog jag mig då friheten erinra att, om Riksdagen ytterligare inkomme med förslag i denna syftning, visade det sig, att Riksdagen vidblefve sin uppfattning att förmånsrätt för kommunalutskylder bör finnas och då så nu skett, anser jag, att de tidigare och de senare åsigterna i det fallet torde kunde qvitta ut hvarandra.

Hvad åter det andra skälet beträffar, så innehåller det nu framlagda förslaget en komplettering i denna rigtning, i det att förmånsrätt för kommunalutskylder såväl för fastighet som för lös egendom är föreslagen, dock *efter* kronans förmånsrätt. Det är ju en billig skilnad att kronan har sin rätt framför kommunen, men att alldeles utesluta förmånsrätt för kommunalutskylder, när man har förmånsrätt för utskylderna till kronan, med hvilka utskylderna till kommunen kunna i ganska väsentlig mån jemföras, det synes mig innebära icke blott en inkonsequens, utan äfven en orättvisa mot kommunens billiga anspråk. Huruvida detta nu skulle kunna rättas genom att, på sätt en talare vid förra sammanträdet, då denna fråga förevar, antydde och äfven nu af en talare blifvit föreslaget, borttaga äfven den kronan nu tillkommande företrädesrätten för kronoutskylderna, det lemna jag derhän. Jag har åtminstone icke under de föregående riksdagarne sett något sådant förslag vara framlagdt, och jag tviflar på att Kongl. Majt och Riksdagen skulle vara sinnade att undandraga det allmänna en sådan förmån som den, som ligger i denna företrädesrätt. Den ärade talaren anvisade kommunen att, genom att hastigt söka utmätning för sina fordringar, undanröjda behofvet af förmånsrätt i sådana fall, der sedermera konkurs inträffar. Kommunallagen innehåller bestämda föreskrifter, huru det skall tillgå att indrifva kommunens fordringar, och det lärer väl icke försummas, att, om icke kommunalutskylderna betalas, restlängden öfverlemnas till vederbörande kronofogde, som sedermera verkställer utmätningen och ombesörjer indrifningen deraf. Kommunen har dervid ingenting att vidare iakttaga eller försumma.

Äfven anställde talaren en jemförelse med den ställning, som andra fordringsegare hafva i förhållande till myndlingar i förmyndarens konkurs, och ansåg att det skulle vara lika lätt att skaffa sig reda på en förmyndares förmynderskap, som huruvida en kommunalmedlem vore skyldig att erlægga kommunalutskylder. I det fallet kan jag icke följa honom i hans tankegång, ty det är förenadt med ganska stor svårighet att få reda på, huru många förmynderskap en förmyndare innehar. Jag kan visserligen från den

Stadgande af förmånsrätt för kommunalutskylder.
(Forts.)

*Stadgande af
förmånsrätt
för kommunal-
utskylder.
(Forts.)*

domstol, inom hvars domvärjo han är bosatt, få ett bevis, huru många förmynderskap han der fått åt sig uppdragna, lydande under denna domstols vårdnad och öfverinseende, men jag kan icke veta, huruvida han icke från andra domstolar i riket jemväl fått sig sådana uppdrag anförtrodda. Det händer icke sällan med afseende å slägtingar, som icke bo i samma kommun, att den ena slägtingen får i uppdrag att vara förmyndare för omyndiga slägtingar i en annan kommun.

Jag vill icke längre utsträcka diskussionen. Den anmärkning samme talare gjorde mot Lag-Utskottet, nemligen att dess pluralitet så hastigt öfvergått från en åsigt till en annan, drabbar åtminstone icke mig, som såväl förra gången som nu biträdt förslaget.

Jag anhåller om bifall till Lag-Utskottets betänkande.

Herr Carleson: Sjelfva begreppet rättvisa eller viljan att tilldela hvar och en sitt synes mig fordra, att när en gäldbunden person afträder till sina samtliga borgenärer all sin egendom, böra också borgenärerna vara berättigade att i förhållande till sina fordringar få dela sins emellan lika den afträdda egendomen, derest icke annorlunda blifvit mellan vederbörande öfverenskommet. Ur synpunkten af allmän rättvisa och likhet inför lagen har jag icke heller hört den ifrågasatta lagförändringen försvaras. Man har till stöd för densamma endast åberopat den omständighet, att för närvarande medgifves förmånsrätt för kronoutskylder och att billigheten skulle tala för att jemväl kommunen finge förmånsrätt för kommunalutskylderna.

Hvad analogien med kronans förmånsrätt beträffar, bör det ihågkommas, att denna rätt grundar sig helt och hållet på en gammal häfd, som icke blifvit öfverklagad, derför att kronoutskylderna i allmänhet ansetts vara jmförelsevis föga betungande för konkursboet; och hvad billigheten angår, får jag säga, att jag för min del icke kan finna annat än att det vore i högsta grad obilligt, att en gäldbunden persons kommunalutskylder skulle, i händelse af konkurs, kastas på de genom konkursen mest lidande personerna i samhället. Om man anser sig endast på grund af den analogi, som förefinnes mellan krono- och kommunalutskylder, böra eller kunna medgifva förmånsrätt äfven för de senare, så hafva vi att befara det dessa anomalier draga med sig andra, den ena efter den andra, till dess vi komma till en sämre ståndpunkt än den, på hvilken vi befunno oss före 1861, då bestämmelserna om förmånsrätt vid konkurser voro särdeles mycket öfverklagade, såsom för allmänna krediten förderfliga.

På grund af dessa och tillförene af Kammaren godkända skäl hemställer jag om afslag å Utskottets betänkande.

Herr Lagerstråle: Mot den siste ärade talaren vill jag endast erinra, att det ännu i 17 kap. Handelsbalken kvarstår en mängd

andra förmånsrätter, hvilkas befogenhet jag icke kan finna vara större än den nu ifrågasatta för kommunalutskylder. Jag vill icke i detta fall tala om förmyndaremedel, utan endast påpeka att kyrkors, fattigkassors och socknemagasins fordringar hos deras föreståndare, kronans, Rikens Ständers, städers, och allmänna af konungen stadfästade kassors, penningeverks och inrättningsars fordringar hos de tjenstemän, som äro satte att deras inkomster uppbära, för hvad af sådan uppbörd hos dem innestår, så ock fordringar i öfrigt hos kronans embets- eller tjenstemän för egendom, som desse i och för embete eller tjenst emottagit, utgå med förmånsrätt, liksom äfven läkarelön, tjenstehjonslön med flere andra fordringar af mindre betydighet. Att nu kommunens medlemmar skulle med större skäl vidkännas den förlust eller indirekta tillökning i deras utgifter, som skulle uppstå, i händelse kommunalutskylderna icke utginge i en konkursmassa, det kan jag inte förstå. De äro ju alldeles oskyldiga, om en af kommunens många medlemmar saknar medel att betala de kommunalutskylder, som äro honom ålagda; ty det beror icke på dem att befria honom derifrån. Hans fordringsegare äro visserligen icke heller skyldiga dertill, men de hafva åtminstone frivilligt inlåtit sig i transaktioner med honom; det har berott på deras egen fria vilja att få en fordran af honom. Då kommunalutskylder säkerligen förekomma i 99 fall af 100, kan man icke säga, att det efter allmänt begrepp är en tyst förmånsrätt, som nu ifrågasättes, helst, om jag vill, jag ock i den kommun, der en person är boende, kan få reda på hans väsentligaste kommunalutskylder, ehuru utskylderna för fast egendom, om han annorstädes har sådan, skulle utgå i den kommun, der egendomen är belägen.

Jag för min del tycker, att det skulle innebära en stor obillighet, om en persons kommunalutskylder, i händelse han försattes i konkurs, debiteras ut på de andra medlemmarne i kommunen, och dessa få vidkännas en utgift, som det icke berott på dem att efterskänka eller förändra. Jag yrkar fortfarande bifall till Utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först till bifall till utlåtandet och sedan på afslag derå, hvarefter propositionen på bifall till utlåtandet förnyades och af Herr Grefven och Talmannen förklarades vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Asplund* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs följande omröstningsproposition:

Den, som bifaller Lag-Utskottets Utlåtande N:o 50, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

*Stadgande af
förmånsrätt
för kommunal-
utskylder.*

(Forts.)

Vinner Nej, afslås utlåtandet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 43;
Nej — 38.

*Ifrågasatta
förmåner för
vissa enskilda
jernvägar i af-
seende på sam-
trafik med
statsbanorna.*

Föredrogs ånyo Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 8 och 9 i denna månad bordlagda Utlåtande N:o 13, i anledning af väckt motion om beredande af åtskilliga förmåner för vissa enskilda jernvägar med afseende å samtrafik på statens jernbanor.

Herr Rylander: Då denna nu ifrågavarande motion af mig väcktes, trodde jag sannerligen icke, att den skulle komma att röna ett så oblidt öde, som den gjort. Den begäran, jag i denna min motion framställt, syntes mig så billig, att jag verkligen icke tänkte, att densamma skulle blifva af Utskottet afstyrkt. Jag kan icke neka till, att Utskottets utlåtande i frågan synes mig ganska egen- domligt. Utskottet ställer vid sidan af min motion en af Herr N. J. Boström i Andra Kammaren afgifven motion, men emellan dessa båda motioner finnes dock en stor olikhet och det är den, att, under det Herr Boströms motion afser enskilda jernvägsbolag i allmänhet, min motion endast afser sådana bolag, som *icke* erhållit lån af staten eller statens kassar. Denna stora olikhet borde väl dock tagits i betraktande vid bedömande af denna fråga. Jag inser väl, att svårighet möter att — om, hvilket jag icke vågar hoppas, min motion skulle vinna denna Kammares bifall — få frågan pröfvad och afgjord i Medkammaren, då Riksdagen nu är så långt framskriden, och jag har endast begärt ordet för att uttrycka min förundran öfver motiven för Utskottets afstyrkande. Något som äfven förvånar mig är att frågan blifvit så knapphändigt utredd, att man t. ex. icke ens får reda på, huru många de nu ifrågavarande jernvägarne äro. Jag har icke något yrkande att framställa, utan har endast velat inför Kammaran säga detta.

Herr Stråle, Wilhelm: Då icke något yrkande af den förenämnde talaren blifvit framställt, inskränker jag mig till att på de skäl, som blifvit i betänkandet anförda, yrka bifall till Utskottets förslag.

Öfverläggningen var härmed slutad, och utlåtandet bifölls.

Föredrogs å nyo och bifölls Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 8 och 9 innevarande April bordlagda Utlåtande N:o 14,

i anledning af väckt fråga om ändring i 42 § af Kongl. förordningen, angående hushållningen med allmänna skogarne i riket den 29 Juni 1866.

Föredrogs å nyo Stats-Utskottets den 9 och 12 i denna månad bordlagda Utlåtande N:o 61, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om afsättande af räntebärande obligationer till nominelt belopp af 3 millioner kronor till en garantifond för aktiebolaget Sägverksegarnes garantiförening.

*Garantifond
för aktiebolaget
Sägverksegarnes
garantiförening.*

Friherre Klinckowström: När denna fråga senast var före vid riksdagen 1879, så kunde jag icke dela den allmänna meningen i Kammaren och röstade således för afslag. Nu har frågan återkommit i en annan och, efter min åsigt, lika farlig form; man vill nemligen, att det skall bildas ett *permanent* understöd åt Herrar trävarutillverkare och exportörer i Norrland, hvilket anspråk så till vida förändrats, att Utskottet föreslår, att de af staten lemnade obligationerna skulle afsättas som en garantifond endast *för 10 år*. Jag finner, att det under nuvarande förhållanden är mycket mindre nödvändigt än för 3 år sedan att understödja denna näring, som i jmförelse med andra större och betydligare näringar — huru förnäm den än må göra sig — icke kan anses behöfva *särskildt* understöd, då dessa andra ega *intet* sådant. Jag afser här hufvudsakligen naturligtvis vår modernäring jordbruket, hvilket, enligt hvad Utskottet säger i sitt betänkande sidan 7 3:dje stycket uppifrån, sedan skulle ega ett sådant understöd från statens sida genom hypoteksinrättningarne i landet och genom hypoteksbanken, hvilkens verksamhet just har afseende på jordbruket. Men, mine Herrar, det är en stor skilnad mellan detta understöd, som lemnas af hypoteksinrättningarne, och det som skulle lemnas åt denna sågverksfond, ty hypoteksinrättningarne lemna lån till jordbrukarne icke på deras *produkter*, utan på deras *fasta egendom*; här skulle åter, såsom vi veta, säkerheten bestå i *sågverksprodukten*. Jag kan icke anse, att produkt och fast egendom här äro synonyma.

Jordbrukarne *behöfva* sannolikt ett ganska stort understöd ännu för att erhålla rörelsekapital för sin verksamhet, men de *hafva* det icke. Jordbruksnäringen kräfver stora inventarier och stora förlag, som efter nuvarande lagstiftning icke gälla något för erhållandet af rörelsekapital, och det oaktadt jordbrukarne kunna hafva inventarier och kreatursstock, som ofta uppgå till 10 procent af hela fastighetens värde. Denna stora förmögenhet och tillgång kan icke under nuvarande förhållanden med framgång erbjudas för erhållande af lån. Också hafva jordbruksnäringens idkare så stor svårighet i många fall att erhålla lån — jag menar nu dem, som icke hafva annan säkerhet att erbjuda än sina produkter och sina inventarier — att de få gifva 8, ja, ända till 10 procent och ofta ändå mera. Detta kan icke vara rätt.

Garantifond
för aktiebolaget
Sågverksegar-
nes garanti-
förening.
(Forts.)

Sågverksnäringen deremot ligger i händerna på några få rika patroner, som mycket väl skulle kunna tillsläppa nödiga medel för att sjelfva bilda sig en garantifond. Man säger att det intet vore att riskera genom att staten lemnade dessa 3 millioner i obligationer, hvilka icke finge tillgripas för skulds betalande, förr än den så kallade reservfonden och egna tillskott voro förbi; och skulle, säger man, staten alltid i händelse af behof kunna godtgöra sig för hvad som utbetalts genom hvad staten hade i händer, nemligen trävaror, som ligga långt bort vid skeppningsorterna. Först och främst tror jag, att om svårigheter skulle uppstå, måste bolagsdelegarne betala sitt resterande kapital — jag skall nemligen bedja att få erinra, att dessa aktier behöfva blott utgöra $\frac{1}{3}$ af det bolopp, som staten i obligationer skulle tillskjuta, och att icke ens denna $\frac{1}{3}$ eller 1,000,000 kronor skulle enligt det första förslaget behöfva af delegarne i bolaget lemnas *kontant*, det var nemligen i början föreslaget, att endast 20 procent skulle behöfva kontant utgå, men det har i Utskottet förändrats derhän, att 50 procent skola i kontanter inbetalas —; jag tror, säger jag, att lätteligen under en svår trävarukris dessa bolagsdelegare kunna nödgas tillsätta dessa 50 procent, en summa af endast 500,000 kronor, och sedan skulle staten nödgas öfverlåta till realisering sina 3,000,000 kronor i obligationer och dermed den öfriga delen af den befintliga skulden betalas. Men, säger man, staten har ju dessa trävaror, som äro belånade blott till $\frac{1}{3}$ af sitt värde, de skulle väl kunna ersätta staten dessa 3,000,000. Ja, det kan väl hända, men nog veta Herrarne litet hvar, att trä är en mycket antändlig produkt, och dessa trävaror kunna icke läggas inom lås och boni, utan de få väl, såsom förhållandet är på andra brädgårdar i riket, läggas upp på sådana gårdar under bar himmel. Det kan mycket lätt hända att de kunna blifva förstörda under en eller annan form, och då har staten mistat ersättningen för sina 3 millioner. Då jag icke tror att det under sådana förhållanden är nödigt, att staten utsträcker sin hjälp längre än hvad hittills skett, då jag vidare anser det icke vara riktigt, att staten inträder såsom förläggare för eller lemnar garantier åt enskilda näringar och företag — det har många gånger på detta rum blifvit sagdt, att staten bör icke med sådana saker hafva något att skaffa, utan att den enskilda verksamheten bör sköta sig sjelf, hvilket äfven är det ändamålsenligaste — och då dessutom en för eu lång tid åt denna näring lemnad garanti, genom utdelning af obligationer såsom stöd för densamma, naturligtvis skulle hafva till följd, att andra näringar — likställda eller mera i behof af understöd — skulle med den allra största rätt kunna begära statens garanti för sitt bedrivande, kan jag icke medgifva bifall till nu framställda förslag. Jag vill icke förlänga diskussionen rörande denna fråga, enär jag nog förutser, hvilken utgång densamma i denna Kammare får, men jag vill hafva till protokollet yttrat min mening, hvilken fullkomligt öfverensstämmer med den, som jag vid 1879 års riksdag, då denna fråga var

före, till Kammarens protokoll uttalade. Jag yrkar afslag till Utskottets förslag.

*Garantifond
för aktiebolaget
Sågverksegar-
nes garanti-
förening.
(Forts.)*

Grefve Sparre: Äfven jag tror, att Kammararen kommer att bifalla detta förslag, i likhet med hvad redan i Andra Kammararen skett, och detta med allt skäl, ty garantiföreningen nämner i sin underdåniga ansökning till Kongl. Maj:t, hvilken ansökning delvis återfinnes på sidan 6 af Utskottets betänkande, att »garantiföreningens tillkomst och grundande på en reserv af den mest betryggande beskaffenhet redan i och för sig ingifvit ett förtroende, som icke blott hos näringens idkare verkade lugnande och återhållande vid utbudande af dess tillverkningar, utan ock på den utländska marknaden omstämde de förväntningar af nödtvungen försäljning, som under den nyss föregående tiden visserligen icke varit utan inflytande på spekulationen.»

Jag tror att de förhållanden, som grundade denna garantifond för några år sedan, ännu fortleva och komma att fortleva. Jag tror att den är af mycket stort värde för sågverksnäringen, och vi få icke glömma bort, att staten eger ungefär $\frac{1}{10}$ af Sveriges skogars areal, att dessa sågverksegare äro afnämre af statens skogar, och att sålunda hvarje åtgärd, som afser att hindra ett onaturligt prisfall, verkar medelbart på statsinkomsterna och i statens eget intresse.

Jag ber att få fästa uppmärksamheten derpå, att staten för dessa obligationer icke endast har garanti i det tecknade aktiekapitalet, utan äfven deri, att trävarorna äro belånade endast till halfva sitt saluvärde, samt att af vinsten en särskild reservfond skall afsättas. Jag tror verkligen att staten icke har *något* att riskera, men *mycket* att vinna. Den föregående talaren söker ett skäl mot denna framställning deri, att en annan näring saknar en dylik anstalt. Jag tror verkligen icke, att det kan vara rätt att härpå grunda ett afslag, då den näring, hvarom nu är fråga, kan utan någon risk för staten göra en så väsentlig vinst genom ett dylikt understöd. Jag föreställer mig äfven, att hvarje åtgärd, som kan verka till ökad belåning mot realsäkerhet och minska den allt för långt sträckta namsäkerheten, är god och bör understödjas. Den näst föregående talaren nämnde äfven att trä är en lätt antändlig produkt, men just af denna orsak är ju äfven föreskrifvet, att lanttagaren skall hafva det belånade vederbörligen försäkradt. Äfven i ett annat af talaren omnämndt afseende har man intet egentligt att riskera, ty om också dessa varor icke äro inom lås och bom, äro de dock mycket svåra att transportera. Jag vill icke längre upptaga Kammarens tid, jag tror att allt talar för att vi böra fortsätta på en väg, som otvifvelaktigt bereder staten fördelar. Jag inskränker mig därför att yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Bennich: Då jag haft Kongl. Maj:ts förtroende att deltaga i styrelsen af den ifrågavarande föreningen och följaktligen

Garantifond
för aktieföretaget
Sågverksegar-
nes garanti-
förening.
(Forts.)

kommit i tillfälle att erfara, hvad verkan denna förenings tillvaro och verksamhet utöfvat på trävarurörelsen, torde Kammaren icke misstycka, att jag med några ord söker förklara, både hvarför sågverksegarne önska att fortfarande hafva en sådan förening som den ifrågavarande, och hvarför jag är öfvertygad om, att statsverket kan lemna de garantier, hvarom fråga är, utan den allra ringaste risk.

Det är icke förhållandet, som den förste ärade talaren anförde, att endast några få rika patroner äro sågverksegare. Som Herrarne väl torde känna af statistiken, är numera sågverksrörelsen mycket utbredd, och det finnes en mängd mindre förmögna personer, som sysselsätta sig med denna handtering. Med deras förlagskapital torde väl icke vara så illa bestäldt som det synes vara med jordbrukarnes, hvilka hafva sina fastigheter belånade i hypoteksföreningarne och annorstädes och nu, efter hvad Friherre Klinckowström anför, skulle behöfva att också få belåna sina redskap och kreatur; det vill säga de skulle icke hafva något eget kapital nedlagdt i sin rörelse. Bättre än så är det väl dock i allmänhet bestäldt med sågverksegarne; men det är ett förhållande, som icke undföll 1879 års Riksdag, då denna fond lemnades, och som icke kan undfalla någon, hvilken med uppmärksamhet följt denna näring, nemligen att trävaruprisen stundom blifva nedtryckta och afsättningen försvårad isynnerhet derigenom, att afnämare i andra länder fordra för sina förskott till trävaruhandteringen att få produkten i konsignation. Sådana handelsoperationer medföra oerhördt stora uppoffringar och en osjelfständighet för den svenska trävarurörelsen, hvilken icke kan vara önskelig hvarken ur synpunkten af den enskilda industrien eller ur synpunkten af landets näringslif eller ur synpunkten af statens egna intresse, då staten, såsom Herrarne väl veta, är den största skogsegaren, den som i sågverksegarne har sina hufvudsakliga afnämare.

Jag nämnde, att, efter min åsigt, staten icke kan äfventyra det allra ringaste genom den garanti, om hvilken här är fråga. Jag vågar påstå, att en hvar, som något satt sig in i och tagit kännedom om den handel, som här är i fråga, kan derom fullständigt förvissa sig. I bolagsstyrelsens underdåniga framställning till Kongl. Maj:t förekommer, att icke under något af de sista 25 åren inträffat så stort prisfall, att varans värde på ett år nedgått med $33\frac{1}{3}$ procent. När nu dessa trävaror icke få belånas på längre tid än ett år och icke till mera än 50 procent af sitt värde, så måste otvifvelaktigt i desamma ligga en fullkomlig säkerhet för att statsverket, äfven om någon gång, mot all förmodan, den lemnade garantien skulle behöfva anlitas för en ögonblicklig förlägenhet, icke skall förlora något, utan fullt ut få igen hvad som lemnats.

Friherre Klinckowström omförmälde, att den produkt, hvarom här är fråga, vore lättantändlig, och deri har han fullkomligt rätt, men han har alldeles förbisett, att det i reglementet är uttryckligen föreskrifvet, att produkten för att få belånas skall vara brandför-

säkrad i brandstodsbolag, med af Kongl. Maj:t fastställd bolagsordning. Försäkring får således icke ens göras i ett utländskt bolag, hvars soliditet kan vara mer eller mindre tvifvel underkastad, utan måste ske i svenskt bolag med, som sagdt, af Kongl. Maj:t fastställd bolagsordning. När det dessutom ligger i egarens eget intresse att försäkra varan icke till 50 procent, utan till sitt fulla värde, så, om det skulle hända att ett lager brunne upp, kan ju för långgifvaren icke uppkomma någon förlust, då denne innehar brandförsäkringspolisen. För att icke trävaruegaren skall kunna förskingra något ur upplaget är sörjdt derigenom, att garanti-föreningen har ombud på hvarje plats, der ett belånadt upplag finnes, och att detta ombud har att se till, att icke lagret röres, d. v. s. att icke skeppning verkställes — det är naturligtvis endast genom skeppning, som lagret kan utrymmas, ty det kan icke komma i fråga, att man bär bort en eller annan plankan — med mindre än att det erhållna lånet blir betaldt.

Skulle någon anmärkning göras mot det förslag, som Stats-Utskottet har afgifvit, så vore det naturligtvis den, att detta förslag är ytterligt strängt, ja, så strängt, att det kan vara tvifvel underkastadt, huruvida sågverksegarne finna med sin fördel förenligt att acceptera de villkor, som här äro uppställda; men det är åter en sak, som naturligtvis Riksdagen icke behöfver fästa sig vid. Riksdagen säger: detta är våra villkor för att vi skola lemna er denna garanti; viljen I taga emot, så tagen; viljen I icke, så har staten icke något att skaffa med er. Jag tror att det blir svårare än möjligen Herrarne föreställa sig, att kunna åvägabringa ett bolag på de villkor, som här äro bestämda, men jag är öfvertygad, att om det kan åvägabringas, så äfventyrar staten icke ett enda öre. Jag hemställer därför om bifall till Utskottets förslag.

Herr Rylander: Jag är af alldeles motsatt åsigt mot den siste ärade talaren. Då denna fråga förevar vid 1879 års riksdag, ansåg jag det vara af nöden, att sågverksegarne fingo något bidrag. Det var då en tryckt penningställning, och de hade då svårt att skaffa kapital för sin rörelse; men jag har ansett, att detta bistånd skulle vara af öfvergående natur, och det var väl, då denna handräkning lemnades, hvarken Riksdagens eller regeringens mening att det skulle blifva permanent. Då penningställningen nu är bättre i landet, och då man kan få penningar på andra håll, skola vi icke då draga in denna hjälp? Jag, för min del, tror att så bör ske. Här kunna komma andra tider, då vi å nyo kunna behöfva hjälpa, då kan jag vilja vara med om att understödja, men icke nu, då det icke behöfves, då det är möjligt att skaffa rörelsekapital på andra håll. Jag yrkar afslag.

Herr Evers: I likhet med den förste ärade talaren anser jag denna frågas utgång vara temligen gifven inom denna Kammare,

Garantifond
för aktiebolaget
Sågverksegar-
nes garanti-
förening.
(Forts.)

Garantifond
för aktiebolaget
Sågverksegar-
nes garanti-
förening.
(Forts.)

men jag kan det oakadt icke underlåta att till protokollet få antecknad, att jag icke kan biträda det föreliggande förslaget. Skälet härtill är icke, att jag anser, att staten kommer att lida någon risk, om dessa 3 millioner fortfarande anslås till en grundfond åt Sågverksegarne garantiförening, alldenstund de bestämmelser, som äro förenade med erhållandet af detta understöd, äro sådana, att de lemna något tvifvel derom, att icke staten för de lemnade medlen eger full säkerhet, utan anledningen till mitt afslag är den, att jag, långt ifrån att anse den ifrågavarande hjälpen vara för sågverksrörelsen behöflig, hyser den åsigten, att den kan verka skadligt derigenom, att den kan komma att bidraga till en öfverafverkning af skogen, som för denna rörelse icke är nyttig. Man har gjort en jemförelse med det statsanslag, som lemnats till hypoteksbanken, och det, som lemnats till nu ifrågavarande ändamål; men en sådan jemförelse är, enligt mitt förmenande, icke riktig. De lån, hypoteksbanken lemnar fastighetsegarne och jordbrukarne, sätta dessa i tillfälle att icke allenast förbättra sina egendomar, utan jemväl att genom nyodlingar öka dessas värden. Men hvartill lemnar det nu ifrågavarande anslaget tillfälle? Jo, icke till skogsodlingar, men väl till motsatsen. Om jag ej precis vill påstå att detta föranleder till skogssköfving, ligger den tanken nära till hands, att det *kan* leda till en ökad skogsafverkning.

I likhet med hvad här af åtskilliga talare blifvit framhållet, ansåg äfven jag, att det icke allenast var riktigt, utan äfven välbetänkt, att Riksdagen 1879 trädde emellan med att lemna ett *tillfälligt* understöd åt sågverksrörelsen *då*, men något skäl att *nu* längre fortsätta härmed kan jag ej finna. *Då* hade vårt land att genomgå en af de allvarligaste kriser, vi på länge upplefvat, *då* kunde penningar svårligen, äfven mot de bästa säkerheter, erhållas, och våra trävaror kunde icke utan stora förluster afyttras. *Nu* deremot, ehuru prisen på trävaror icke äro synnerligen höga, kunna de dock med fördel realiseras, och penningar finnas för närvarande i öfverflöd. Om vi nu förvandla detta 1879 åt sågverksrörelsen lemnade *tillfälliga* understöd till ett permanent sådant, så befarar jag, att när en annan gång svåra tider inträffa och fråga kan uppstå om, att Riksdagen åter kan behöfva träda emellan med att åt en eller annan näring lemna en tillfällig hjälp, mången i likhet med den förste ärade talaren kan få en berättigad anledning att afslå sådana framställningar.

På grund af dessa nu af mig uttalade farhågor anser jag mig ega skäl att yrka afslag på Utskottets föreliggande förslag.

Friherre Åkerhielm: Jag skulle icke hafva upptagit Kammarrens tid under nu pågående öfverläggning, derest icke den talare, som sist hade ordet och som jag är van att gerna lyssna till, här hade kommit in på att se saken från en synpunkt, som är egnad att väcka någon oro och möjligen kan bestämma en del af Kam-

marens ledamöters mening, derest icke, så vidt sig göra låter och såvidt man förstår hvad som blifvit sagdt, frågan blir belyst äfven från en annan synpunkt.

Till en början ber jag få säga, att jag för min egen del och på grund af min offentliga verksamhet hyser någon grundad förhoppning om, att icke gerna kunna vara misstänkt för att vara någon vän till »skogssköfving». Då jag således vågar arbeta för det förslag, som nu här föreligger, är det därför att jag icke med den siste talaren kan inse att deri ligger någon uppmuntran till skogssköfving. Jag har tvärtom trott, att det relativt obetydliga understöd, som statsverket förliden riksdag åt den onekligen då nödlidande sågverksindustrien gifvit, derutinnan, att ett belopp af tre millioner i, märk, icke med ränta löpande statsobligationer lemnades till en grundplåt, hvarom enskilde delegare kunde sluta sig med egen risk och egna kapital, just var egnadt att förekomma att dessa sågverksegare behöfde vara allt för mycket beroende af den främmande marknadens häftiga vaxlingar. Jag har vidare trott, att, på sätt här redan blifvit af Stats-Utskottets vice ordförande framhållet, den som har det första och största intresset af att se till att plötsliga prisfall undvikas och att icke ett sådant tryck på skogsindustrien inträffar, just är Sveriges största skogsegare eller svenska staten. Ty svenska statens skogsalster, då de, såsom ofta fallet är, skola i massa realiserars, behöfva mer än väl den stadga i marknaden, som detta nu framlagda förslag afser att vidmakthålla. Det är gifvet, att i ett särskildt fall, sådant som här föreligger, det är lyckligt att en anslutning af enskilda sågverksegare kan komma till stånd och visa sig tillräckligt stark att bilda ett bolag, och att staten då lemnar detta bolag ett stöd, och man kan säga att härigenom en gång för alla formen är gifven huru staten i ett särskildt undantagsfall eller vid påkommande kris skall förfara och de enskildes intressen läras att sammanknytas till gemensamt värn; men det kunde ju lätt hända, att en sådan påkommande kris inträffade så hastigt, att de enskilde bolagsmännen icke hunne samla sig och ordna sina gemensamma krafter, och än mer, att staten icke hunne med Riksdagens hjälp inskrida. Att således göra den nu tillfälliga sågverksegarernes garantiförening till ett permanent bolag, det är väl att under den lugna tiden göra sig beredd att möta den oroliga, som till äfventyrs kan uteblifva, men möjligen äfven inträffa. Det är ur denna synpunkt af klokhet och omsorg för att icke ett prisfall må inträffa för statens egna skogsprodukter, hvilka i betydlig mån bidraga till statsverkets inkomster, som jag ser frågan.

Det vill därför förefalla mig, som om man här endast hade att uteslutande hålla sig till, huruvida de garantier äro tillräckligt starka, med hvilka de statens medel, hvarmed sågverksintresset blifvit kringgärdadt, skulle stödjas. För min del anser jag, att man i det förslag, som här föreligger från delegarne i föreningen, gått så

*Garantifond
för aktiebolaget
Sågverksegar-
nes garanti-
förening.
(Forts.)*

*Garantifond
för aktiebolaget
Sågverksegar-
nes garanti-
förening.
(Forts.)*

långt som gerna bort begäras, då man föreslagit att få belåna en pant till endast två tredjedelar af dess värde; Stats-Utskottet har ju emellertid nu föreslagit Riksdagen att än ytterligare sätta ned detta belåningsvärde till 50 procent. hvarigenom en ytterligare försigtighetsåtgärd blifvit vidtagen. Vidare har Stats-Utskottet alternativt, i afseende å fordringen af det från delegarnes sida inbetalda beloppet, lemnat Riksdagen tillfälle att ytterligare uppställa en säkerhet och omgärda statens kapital med ännu en garanti.

Jag kan därför icke bättre förstå, än att, så vidt delegarne i föreningen vilja efter de viktiga ändringarne och skärpningarne stå kvar vid sina uppoffringar, staten nu har ett tillfälle att utan att behöfva riskera någon aktieteckning, utan att behöfva riskera någon ränteförlust, ja, utan att i någon mån riskera sitt kapital, få en möjlighet för att marknaden städse kan hålla sig så uppe, att statens egna dyrbara skogsprodukter icke behöfva säljas till ett allt för lågt pris. Anbudet är så pass vackert, att man ur synpunkten af statens eget intresse bör väl betänka sig, innan man afslår det.

Hvad den omnämnda skogssköfvingen beträffar, föreställer jag mig, att ett ordnadt belåningsssystem för dessa, hufvudsakligen naturligtvis norrländska, sågverksidkare, bör just vara egnadt att sätta dem i tillfälle att sköta sig med lugn och hushållning och således medföra säkerhet för att brådstörtade rusningar till följd af misslyckade spekulationer icke komma i fråga. Med anledning af hvad jag nu anfört, tror jag, att det vore väl, om Kammaren bifölle Utskottets förslag.

Herr Nordenfelt: Det är redan så mycket sagdt till förmån för detta förslag, att jag hoppas kunna yttra mig kort. Utskottets första pligt var naturligtvis att tillse, att statens obligationer icke kunde komma att löpa någon risk, och jag vågar hoppas, att hvar och en, som tagit kännedom om villkoren för garantiföreningen, skall finna, att man svårligen kan tänka sig förhållanden, under hvilka dessa obligationer skulle behöfva tillgripas. Utom de villkor, som förut blifvit omnämnda, finnes ett af Utskottet tillagdt, hvilket är för bevarandet af detta statens kapital betryggande, och det är att Kongl. Maj:t kan när som helst upplösa detta institut. De lager, som skulle lennas såsom pant inom halfva värdet, äro alltid säljbara, hvilket villkor ensamt synes fullt betryggande.

Utskottet har funnit att den förra institutionen verkat godt, att den kom till stånd något sent för att åstadkomma och verka allt det goda den kunnat göra, och att, om inrättningen skulle upplösas, det skulle verka tryckande på priset redan, så snart beslutet derom blefve känt. Vi veta att enskilda spekulanter vänta med afgifvande af några bestämda anbud, för att, om möjligt, kunna få varan till billigare pris, om så blefve förhållandet. Det är därför af vikt, att det föreliggande förslaget bifalles redan nu, oaktadt något stort penningbehof icke är för handen. Man kan visserligen

säga, att spåret är gifvet, och att man kan gå in på det igen vid förefallande behof, men det är redan af föregående talare ådagalagdt, att omständigheter kunna inträffa, då man icke hinner att komma i ordning i rätt tid.

Blotta tillvaron af ett institut, sådant som detta, verkar be-tryggande. Om verkligen denna inrättning, med sitt jemförelsevis ringa kapital, skulle leda till öfverproduktion, skulle jag vara den förste att yrka afslag, men jag hemställer till Herrarne, huruvida en inrättning med ett kapital af högst 15 millioner, hvilka dertill sällan eller aldrig torde komma att uppnås, kan i någon väsentlig mån verka till öfverproduktionen af en vara, hvars årliga export går till 60 à 100 millioner kronor. Jag anser det icke vara den ringaste fara därför. Tvärtom tror jag att, såsom redan en föregående talare anmärkt, vissheten om att vid behof kunna få lån gör, att afverkningen icke behöfver forceras så mycket för att skaffa penningar till betalande af räntor och förlagsskulder. Jag finner alla skäl tala för bifall till detta förslag, hvilket jag yrkar måtte blifva Kammarens beslut.

*Garantifond
för aktiebolaget
Sågverksegar-
nes garanti-
förening.
(Forts.)*

Herr Forssell, Otto Herman: Då jag förut icke haft tillfälle att yttra mig i denna fråga, ber jag att få yttra några ord, oaktadt jag vet, att det icke kan hafva något inflytande på frågans utgång. Det torde hafva varit önskligt, att Kammararen vid detta tillfälle hade någon kännedom om huru vidsträckt och i hvad mån denna garantifond komme att anlitas, och icke nog dermed, det hade äfven varit önskligt att få veta hvilka slags industriidkare — icke *hvilka*, utan *hvilka slags* industriidkare — komme att begagna denna fond. Jag har anledning att förmoda, att sågverksrörelsen i Norrland bedrifves, om icke hufvudsakligen, åtminstone till stor del af anonyma bolag. Jag har anledning att förmoda, att det blefve just de anonyma bolagen, som komme att begagna sig af detta hjälpmedel. Återstår då frågan: Hvad vigt och betydelse för industrien hafva anonyma bolag? Som vi veta, hafva anonyma bolag hvarken någon personlig juridisk eller moralisk betalningsskyldighet eller ansvar. De kunna i sjelfva verket icke ikläda sig någon skuld. Följden deraf blir också den att de, i händelse af dåliga konjunktu-
rer, icke kunna få något lån, utan blifva tvungna att till hvilket pris som helst sälja sina varor och derigenom förstöra industrien. Släpper man in anonyma bolag i en industri, som förut bedrefs af enskilda personer eller andra bolag, blir denna industri för eller senare i grund förstörd. De personer, som operera vid sidan af de anonyma bolagen, kunna icke uthärda konkurrensen med dem, ty under goda konjunktu-
rer förhöja de priset på råvaran och tvärtom under dåliga konjunktu-
rer sänka de priset på den producerade varan. Jag beklagar att här i landet vår industri blifvit så öfersvämmad af dessa anonyma bolag, ty det är detta gift som nu framkallar klagomålen öfver att industrien lider.

Garantifond
för aktiebolaget
Sågverksegar-
nes garanti-
förening.

(Forts.)

Vi hafva haft exempel på att regeringen måst skicka upp till Norrland hundratals soldater för att freda invånarne för det upp-
ror, som höll på att derstädes förorsakas af sågverksarbetare. Detta
var en följd af de anonyma bolagen, ty de hafva förstört det pa-
ternella förhållandet mellan husbonde och tjenare. Det har fordom
rådt ett godt förhållande i vårt land mellan husbönder och arbetare,
men detta har tagit slut, sedan de anonyma bolagen uppträd, ty
genom dem hafva arbetarne fått kassakistan till sin husbonde.

Jag har giltig anledning att antaga, att denna garantifond före-
trädesvis kommer att göra det möjligt för de anonyma bolagen att
ännu mera än förut operera här i landet, och ur den synpunkten
anser jag den blifva ytterst fördерlig. Jag yrkar afslag å Utskot-
tets förslag.

Herr Statsrådet Themptander: Efter de sakrika anföranden,
som här hållits af åtskilliga talare till understöd för det här före-
liggande förslaget, skulle det kunna vara alldeles oدهöfligt att vi-
dare yttra sig i frågan. Det torde emellertid, då Utskottets betän-
kande grundar sig på en Kongl. proposition, tillåtas mig att an-
gifva de hufvudsakliga skäl, som föranledt regeringen att framlägga
detta förslag. Den synpunkt, som för regeringen dervid var i främ-
sta rummet bestämmande, har redan af flere talare framhållits. Det
var nemligen den omständigheten, att svenska staten är den största
skogsegare i landet, och att statens intresse i detta fall lifligt påver-
kats af denna fond. Det är ju gifvet, att staten för försäljningen
af sina skogstillgångar har att påräkna afnämare i sågverksegarne,
och staten kan således icke annat än intressera sig för att denna
närings idkare arbeta under så gynsamma omständigheter och med
så liten svårighet som möjligt, särskildt i fråga om anskaffande af
stora förlag, som erfordras för den onekligen i det afseendet tunga
närigen. År 1879 beslöt Riksdagen, med hänsyn till de då rå-
dande ogynsamma konjunkturerna, anvisa en garantifond åt en till-
tänkt anstalt för tillhandahållande af förlag åt sågverksindustrien. An-
stalten kom till stånd, och ingen torde kunna bestrida, att den icke
mer än väl fylde sin uppgift, icke så mycket derför, att den i nå-
gon synnerligt stor utsträckning verkligt tillhandahållit förlag-
medel åt sågverksegarne, utan den gagnade genom sin blotta tillvaro,
som var tillräcklig att inom landet bereda en ökad trygghet åt hela
denna näring och att i utlandet framkalla en gynsammare uppfatt-
ning af de vilkor, hvarunder den svenska sågverksrörelsen arbetade,
och förjaga den uppfattning, som då var mångestädes rådande, att
de svenska sågverksegarne skulle vara nödsakade att till hvad pris
som helst kasta sina produkter på marknaden. Med tanken fäst på den
nytta, denna anstalt sålunda vid sin första tillkomst medförde, är det
som anstaltens delegare nu ifrågasatt, att den skulle ombildas till
en permanent institution, för att bereda sågverksindustrien ett mera
stadigvarande gagn, och då staten såsom skogsegare hade så stort

direkt intresse för denna industri, ansåg jag mig för min del kunna tillstyrka Kongl. Maj:t att för Riksdagen framlägga förevarande proposition. De statens funktionärer, hvilka sysselsätta sig med vården af dess skogar och försäljningen derifrån af skogsprodukter, hafva vitsordat, att tillvaron af denna garantifond utöfvar ett högst afsevärdt inflytande på försäljningen af statens skogsprodukter. Det händer mycket lätt vid ett vattendrag, att ett enda sågverk eller bolag i sin hand monopoliserar all den skog, som der finnes, på det sätt, att det gör sig helt och hållet till herre öfver inköpen; och staten får då nöja sig med snart sagdt hvilken betalning som helst. Derför är det för staten af mycket stor vikt, att man underlättar tillfället för konkurrerande sågverk att uppträda. Det är således icke, såsom en talare föreställt sig, egentligen för de stora sågverksbolagen denna fond tillkommit, utan den eger lika mycket sin betydelse derför att den gör det möjligt för åtskilliga smärre sågverksegare att bättre bedriva sin handtering, i följd af det lättare tillfället att erhålla förslag; och den ökade konkurrens, som derigenom framkallas vid de för statens räkning skeende försäljningarne af skogsalster, måste naturligtvis för staten medföra förmånen, att den får bättre betaldt för sina produkter. Då staten således såsom skogsegare har ett direkt intresse af denna fond, och man icke kan neka, att fonden framdeles liksom hittills kan bereda näringen i allmänhet ett visst gagn, så väl genom den ökade trygghet, den gifver de inhemska sågverksegarne, som ock genom den bättre uppfattning om dessa förhållanden, den gör gällande i den utländska marknaden, kan jag för min del icke se, att det finnes någon anledning att motsätta sig detta förslag, på hvilket staten icke kan göra den ringaste förlust. I synnerhet efter den skärpning i vilkoren, som Utskottet föreslagit, vågar jag nemligen påstå att staten är så garanterad, som den någonsin kan begära, för att icke förlora någon del af den fond, skulle ställas till föreningens förfogande.

Jag ber äfven att få anmärka, att det finnes ett särskildt skäl, hvarför det möjligen kunde vara betänkligt att just nu vid denna tidpunkt fatta ett beslut, som skulle rubba denna fonds tillvaro eller innebära ett upphäfvande för framtiden af densamma. Det är icke utan, att i utlandet uppmärksamheten för närvarande är fäst på denna fråga, och då man vet, att inom affärslifvet man ofta är ganska mycket känslig för vissa intryck, så låter det lätt tänka sig och befaras äfven temligen allmänt, att ett upphäfvande af denna fond nu skulle kunna på den utländska marknaden framkalla en uppfattning, som icke vore för vår sågverksindustri närmaste utsigter gynsam. Vi veta, att i synnerhet på den engelska trävarumarknaden köparnas hållning för närvarande är mycket reserverad, och vi veta äfven att ganska stora bekymmer för närvarande hos sågverksindustriens idkare uttalas med afseende på de pris, till hvilka de under närmaste framtiden skola kunna få försälja sina tillverkningar. Att då fatta ett beslut, hvarigenom man skulle kunna hos

*Garantifond
för aktiebolaget
Sågverksegar-
nes garanti-
förening.
(Forts.)*

*Garantifond
för aktiebolaget
Sågverkssegarnes
garantiförening.
(Forts.)*

utländingen framkalla den föreställningen, att de svenska sågverks-
egarne komma att försättas i en sämre ställning än förut, tror jag
vore oklokt. Att, såsom en ärad talare här anmärkt, någon öfver-
produktion skulle kunna framkallas af denna anstalt, vågar jag be-
strida, ty först och främst tror jag icke att någon öfverproduktion
framkallas deraf, att man till 50 procent af försäljningsvärdet får
belåna förarbetade skogsprodukter, och för det andra synes det mig,
att om en näring arbetar under något så när tryggade vilkor och
utan att behöfva riskera, att den endast för att kunna skaffa sig
penningar måste sälja sina produkter till hvad pris som helst, faran
för öfverproduktion är vida mindre än, om den arbetar under större
bekymmer för sina förlagsbehofs tillfredsställande.

Att åter den frågan, som den siste talaren vidrörde, eller hu-
ruvida affärs- och industriel verksamhet bör bedrivas under den ena
eller den andra formen, om det bör ske genom anonyma bolag eller
på annat sätt, skulle utöfva något som helst inflytande på denna
sak, kan jag åtminstone icke fatta, ty man får väl icke här fästa
sig vid, huru en eller annan skulle vilja skapa om hela affärslifvet,
utan fast mera taga hänsyn till detta affärslif, sådant det för när-
varande gestaltar sig, och då bolagsinstitutet har vunnit den vid-
sträckta tillämpning, som det för närvarande hos oss har, så är det
med de bolag, som för närvarande finnas, som vi hafva att syssel-
sätta oss för att söka ställa så till, att de kunna bedriva sin ver-
ksamhet på ett tillfredsställande sätt. De öfriga anmärkningarne,
som blifvit framställda, äro redan förut besvarade, och jag tillåter
mig därför nu anhålla om bifall till Utskottets förslag.

Herr Evers: Jag anhåller om Kammarens benägna öfverseende
för det jag ännu en gång upptager dess tid, men med anledning af
hvad den näst föregående högt ärade talaren anförde, finner jag
mig manad att yttra några ord. Herr Statsrådet och Chefen för
Finansdepartementet framhöll nemligen, bland annat, att, derest Riks-
dagen skulle afslå den nådiga propositionen angående fortvaron af
den ifrågavarande garantifonden, anledning förefans att detta skulle
menligt inverka på vår trävarurörelse i utlandet. För min del kan
jag icke dela denna uppfattning. Jag är nemligen fullkomligt öf-
vertygad derom, att denna industri, äfven om icke något statsun-
derstöd lemnas, skall reda sig den förutan, och att ett afslag på Ut-
skottets förslag icke skall medföra någon menlig inverkan på denna
industris ställning å den utländska marknaden. Deremot föreställer
jag mig att, derest man i en eller annan form framkallar en öfverpro-
duktion, man derigenom skadar denna industri, och detta befarar jag
kan inträffa, i händelse det ifrågavarande förslaget antages.

Sverige och Finland kunna, förutsatt att de på ett förståndigt
sätt bedriva sin trävarurörelse eller genom att rätta tillverkningen
efter behovet, i det närmaste bestämma trävaruprisen å världsmark-
naden, men kastar man sig åter in på det systemet, som var rådande

under de så kallade goda åren 1876 och 1877, hvarunder de flesta sågverksegarne bemödade sig om att öka sina tillverkningar, hvilket hade till följd att en öfverproduktion uppstod, som hufvudsakligen föranledde det stora priset 1879 å våra trävaror, då kunna snart samma olyckliga förhållanden som då inträffa.

*Garantifond
för aktiebolaget
Sågverksegar-
nes garanti-
förening.
(Forts.)*

Herr Anderson, Albert: Såvidt jag har kunnat erfaras, har Sågverksegarne garantiförening under den tid, den varit i verksamhet, icke bidragit till någon öfverproduktion. Om sådan förefinnes, är orsaken dertill att söka på helt annat håll. Såsom säkerligen de flesta af Herrarne känna, är det vanligt, att sågverksegarne tillhandla sig afverkningsrätt till växande skog på vissa år. Dessa områden kunna icke blifva föremål för en sådan systematisk och ordnad skogshushållning, som skulle kunna anordnas, derest sågverksegarne hade eganderätt till områdena. Tvärtom blifva de ofta nödgade, för att icke förlora sin rätt, att på dessa områden inom en kortare tid afverka större kvantiteter, än de annars skulle hafva gjort, och jag har under samtal med åtskilliga sågverksegare erfart, att de erkänna och inse det ofördelaktiga i detta förhållande. Om man således vill söka förekomma öfverproduktion, så tror jag att man bör vidtaga anordningar ledande derhän, att man kan inskränka aftalen om afverkningsrätt till skogstrakter och deremot bereda sågverksegarne lättadt tillfälle att kunna förvärfva eganderätt till skog. I sådant fall är jag nästan öfvertygad om, att de skulle försöka att bilda stora skogskomplex och der införa en ordnad hushållning, och då tror jag icke, att man skulle behöfva riskera någon öfverproduktion.

Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till utlåtandet och sedan på afslag derå, och förklarades den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Föredrogs å nyo och bifölls sammansatta Banko- och Lag-Utskottets den 9 och 12 innevarande April bordlagda Utlåtande N:o 1, i anledning af väckta motioner om ändringar uti gällande lagstiftning angående enskilda banker med rätt att utgifva egna bank-sedlar.

Föredrogs å nyo Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 5 och 12 i denna månad bordlagda Utlåtande N:o 10, angående tillsättande af en finanskomité.

*Väckt fråga
om tillsättande
af en finans-
komité.*

Friherre Klinekowström: Jag börjar mitt anförande med den försäkran till Kammarerna, att det icke på långt när skall blifva

Väckt fråga
om tillsättande
af en finans-
komité.
(Forts.)

så digert som den motion, hvilken föranledt föreliggande utskotts-
betänkande.

Jag finner mycket väl, att frågan för denna riksdag är fallen, men jag har dock ansett det vara lämpligt att med några ord följa den till grafven. Jag anser fortfarande, att den *finanskomité*, som jag begärt, är af den högsta betydelse för landets materiella och finansiella väl. När vi se endast på denna Riksdags förhandlingar och de motioner, som rörande finanserna vid den samma hafva blifvit väckta, så befinnes att de äro icke allenast af ett betydligt antal, utan äfven af en betydande beskaffenhet. Sålunda finnes det motion, som yrkar på ökande af Riksbankens grundfond, motion, som yrkar en ny lag för enskilda banker och en revision af lagen rörande aktiebolag i allmänhet, ett yrkande, som är af ganska betydande vikt, emedan det är gjordt af en f. d. chef för Finansdepartementet, och som innehålles just i en reservation till detta betänkande, hvilken reservation föreslår att hos Kongl. Maj:t an hålla om en utredning rörande de förändringar i lagstiftningen för rikets bankväsen, som må auses påkallade.

Vidare är det en motion, som yrkar på sammansläende af Riksbanken och Riksgäldskontoret, och en motion om förändring af vissa lagbestämmelser rörande Riksbanken och förändrade bestämmelser angående val af bankofullmäktige. Jag har icke antecknat flera än dessa, men jag är öfvertygad, att ännu flera enskilda motioner äro afgifna i dylika ämnen, ehuru jag förbigått dem.

Under sådana förhållanden torde Kammarrens ledamöter välviligt inse, att det icke varit i ogjordt väder, som jag väckt min motion, likasom det också torde framgå, hvarför jag velat formulera den på ett sätt, som skulle visa nödvändigheten af en sådan omfattande komité rörande finansiella ämnen. Jag är visserligen den förste att erkänna otillräckligheten af mina krafter och att mycket brister i de bevis, jag lemnat för nödvändigheten af en sådan komités tillsättande på finansernas alla områden; men min motion skulle endast tjena såsom ett bevis på *behöfligheten*, under det att den komité, som jag begärde, skulle, efter mitt förmenande, just grundligt och med alla för en sådan komité till buds stående medel, hvilka naturligtvis icke kunde finnas för mig att tillgå, utreda förhållandena och föreslå sådant, som skulle kunna lända till landets fromma och nytta i alla finansiella rigtningar.

Hvad nu det Utskotts arbete beträffar, som här föreligger och som har bestridit rigtigheten af min begäran i den omfattning, jag gifvit den, så, ehuru det arbetet åstadkommits af våra kanske förnämligaste förmågor, våra skickligaste, kunnigaste och erfarnaste män på dessa områden, som Kammarren har sig till buds, kan jag dock icke vara fullt belåten med de argument, som af detta Utskott i många hänseenden blifvit framförda. Jag finner det naturligen icke lämpligt att vid detta tillfälle i detalj genomgå Utskottets betänkande, men jag vill endast exempelvis fästa mig vid en fråga,

som jag anser vara af ett högst betydligt värde för landet och som enligt mitt förmenande af detta Tillfälliga Utskott blifvit orätt uppfattad. Måhända hafva och Utskottets ledamöter — och det förlåter jag dem, då de haft många andra viktiga värf och arbeten att förätta under den korta tid, som varit för en sådan utredning dem tillmätt — endast högst lösligt genomläst denna del af min stora motion. Den rör nemligen frågan om ett *inhemskt fondsystem*. Utskottet anser, att det förnämsta villkoret för en sådan inrättning har blifvit förberedt genom den konvertering af olika lån till olika räntesatser, som egt rum och hvarigenom lån för något billigare ränta har blifvit åstadkommet för staten. Det är visserligen en sanning, att detta är en förberedande åtgärd, men det är på långt när icke nog dermed. De viktigaste villkoren för ett inhemskt fondsystem — och Utskottet erkänner det i förbigående — äro just för det första, att obligationerna blifva uppsägbara från långifvarnes sida, och för det andra, att lånen sökas icke i utlandet, utan *hemma*. Den erfarenhet, som andra länder hafva rörande de lyckliga verkningarne af ett inhemskt fondsystem, har Utskottet äfven, enligt mitt förmenande, icke fullkomligt till sin stora betydelse uppfattat. Jag hade likväl sökt att i min motion framställa exemplen af de i finansiellt hänseende måhända bäst skötta länder i Europa, der just inhemska fondsystem vunnit kredit, nemligen England och Frankrike, och ingen, som har något sysselsatt sig med dessa ämnen, lärer väl kunna förneka, att stora och betydande fördelar hafva vunnits genom dessa system. Det är nemligen, mine Herrar, icke likgiltigt för landets ekonomiska och finansiella fromma, om, såsom nu sker, 14 millioner kronor årligen vandra ut till främmande land för att betala ränta och amortering på vår utländska skuld, eller om, såsom följden skulle kunna blifva af införandet af ett inhemskt fondsystem, dessa millioner behållas för landet och sålunda sannolikt komma att användas såsom förlag åt näringarne och till deras förkofran. Öka vi vår skuld, så få vi söka tillskottet i utlandet och kunna måhända icke få det på så billiga villkor som hittills, under det att deremot en af de stora fördelarne af ett inhemskt fondsystem just ligger deri, att derigenom icke blott räntan å statslån, utan äfven den allmänna räntan i landet kan sänkas. Hvar och en, som har något följt med kursnoteringarne på främmande börser i afseende så väl på räntan å statslån som den allmänna räntan i ett land, vet noggsamt, att det är en betydlig skilnad mellan räntesatserna i de länder, som hafva ett inhemskt fondsystem, och de länder, som sakna ett sådant, såsom Sverige, Ryssland och Österrike — många andra land att förtiga. Det är en ganska betydlig fördel att ega en låg ränta i ett land, att landets lånebehof fyllas med de penningar, som finnas i landet och att de räntor och annuiteter, som årligen betalas för statslånen, stanna inom landet. Jag tror, att ensamt den frågan hade varit förtjent af en grundlig och tillfyllestgörande utredning, ty frågan är af den största betydelse i finansiellt hänseende.

Väckt fråga
om tillsättande
af en finans-
komité.
(Forts.)

Väckt fråga
om tillsättande
af en finans-
komité.

(Forts.)

Jag skulle kunna framställa många andra anmärkningar mot Utskottets betänkande, men det skulle blott onödigtvis upptaga tiden. Jag ser dock med glädje, att *en* af Utskottets fem ledamöter har aktat nödigt att afgifva en reservation angående den del af min motion, som rör lagstiftningen om rikets bankväsen i allmänhet, för hvilken sak han föreslår att hos Kongl. Maj:t begära en särskild utredning af detta ämne. Tacksamt erkännande åtminstone detta lilla tillmötesgående af en person, hvars ord i sådana frågor bör väga tungt i Riksdagen, tror jag dock icke heller, att hans förslag för närvarande kan röna någon framgång, och då det endast afser *en del* af de många utredningar i finansielt hänseende, som jag begärt, så kan jag icke heller fästa mig vid denna lilla del, som skulle försvaga möjligheten att åstadkomma det hela. Jag är viss derom, att mitt förslag slutligen skall komma till heders, om icke förr, så dock, när våra enskilda och statens finansiella angelägenheter kommit i det skick och vår skuldsättning nått en sådan höjd — och vi gå temligen fort mot detta mål — att vi icke vidare kunna reda oss; men kanske kommer det då i många afseenden för sent. Detta skulle smärta mig, ty om man nu ville gripa verket an, så skulle man säkerligen kunna genom nyttiga och billiga förslag i finansielt hänseende, såväl för landet och dess finansiella inrättningar som äfven för vår statshushållning, träffa sådana anstalter för förbättringar härutinnan, att det derigenom skulle besparas åt landet säkerligen många, många millioner. Jag har för närvarande ingenting att tillägga och har i frågans närvarande skick intet yrkande att göra.

Herr Bennich: Det är endast för att icke brista i uppmärksamhet mot motionären, som jag begärt ordet. Då han icke framställt något yrkande, så kunde man äfven låta all diskussion i frågan uteblifva, men på det Kammaren icke må föreställa sig, att det Utskott, som fått i uppdrag att behandla denna motion, icke egnat densamma all tillbörlig uppmärksamhet, ber jag få säga, att Utskottet ganska allvarligt sysselsatt sig med de särskilda punkter, som i motionen afhandlas; och om också, vid jmförelse med motionen, betänkandet icke har någon stor vidlyftighet, så föreställer jag mig dock, att Herrarne af Utskottets redogörelse för de särskilda synpunkter och de särskilda frågor, i hvilka motionen egentligen sönderfaller, skola finna, att Utskottet försökt att på ett kort och, såvidt möjligt, klart sätt visa, att den uppfattning, som gjort sig gällande hos motionären, icke kunnat af Utskottet delas.

Jag vill nu så mycket mindre ingå i några detaljer i frågan, som motionären sjelf hufvudsakligen har sådant underlätit och som Kammarens tid kräfver, att vi inskränka våra öfverläggningar till det nödvändigaste.

Ett ber jag dock att, med anledning af motionärens nyss fälda yttrande om verkningarne af ett inhemskt fondsystem och förde-

larne deraf, få erinra om, och det är, att det visserligen icke är skapandet af ett fondsystem, som bereder fonder, utan det är tvärt om tillgången af fonder, som tillåter ordnandet af ett fondsystem. Man får icke mera penningar därför, att man utfärdar obligationer med låg ränta, så länge det finnes många andra, som betala mycket högre ränta på upplånta penningar och den befintliga kapitaltillgången ingalunda motsvarar penningbehovet inom landet. Jag tror således icke, att man skapar något kapital genom inrättandet af ett fondsystem, men för så vidt det hade saknats alla utvägar att få placera sina penningar i säkra papper, då kunde man säga, att det är något som brister i våra anordningar. Det är dock väl bekant för den ärade motionären likasom för Kammarens ledamöter, att här erbjuda sig så många tillfällen att placera penningar i säkra papper mot *högre* ränta än den, som motionären ansett vara lämplig, att det visserligen icke behöfves att skapa någon alldeles särskild inrättning för att uppsamla de öfverflödiga kapitalen.

Jag inskränker mig för närvarande till detta yttrande och antager, att Kammarerna bifaller Utskottets förslag.

Friherre Klinckowström: Jag hade icke ämnat för andra gången uppträda i denna så att säga förlorade fråga, men den siste talarens finansiella åsigt om det inhemska fondsystemet äro, enligt mitt förmenande och enligt alla deras förmenande, som med sakkännedom skrifvit i det ämnet, så fullkomligt origtiga och olyckliga, att jag icke kan neka mig den glädjen att protestera mot desamma. Han säger nemligen, att de inhemska fondsystemen skapa icke penningar. Jo, Herr Bennich, det är just hvad ett sådant system gör. Om icke inhemskt fondsystem införts i Frankrike, vore der annorlunda ställt än nu. Men i Frankrike, efter dessa stora, väldiga krig, som uttömt icke blott landets fysiska krafter, utan äfven dess finansiella, och under en tid, då intet land i hela den civiliserade världen ville låna Frankrike ett öre, var det just, som en af Frankrikes icke blott största finansierer, utan äfven en af dess mest patriotiske män — och det är mera sällsynt, att dessa båda egenskaper finnas förenade i en person — väckte förslag om och ordnande af ett sådant fondsystem för att åt Frankrike skapa kapital — och det lyckades. Detta Herr Bennichs yttrande är bästa beviset på, att Herr Bennich icke haft tid att med sin mångskiftande verksamhet ens läsa, hvad jag i min motion på icke så få sidor sökt göra klart, särskildt hvad Frankrike beträffar. Samma var ock förhållandet med England, som äfven hade uttömt sina krafter under stora krig och som endast på det inhemska fondsystemets väg lyckades att skapa kapital och fonder för att utföra sina syften mot Napoleons världsomstörtande planer. Detta är dock en så vidt utseende fråga, att jag icke anser, att vi nu böra diskutera den, men jag vågar vördsamt anhålla, att Herr Bennich och de Kammarens öfriga ledamöter, som möjligtvis dela hans åsigt, ville, när riksdags-

Väckt fråga
om tillsättande
af en finans-
komité.
(Forts.)

Väckt fråga
om tillsättande
af en finans-
komité.
(Forts.)

göromålen lemna dem någon tid öfrig, litet grand sysselsätta sig med det myckna kloka, som i detta afseende är skrifvet och tryckt så väl rörande Frankrikes och Englands fondsystem som äfven beträffande dessas välgörande verkan och synnerligast om, huru de kommit till stånd. Jag är då fullt öfvertygad om, att Herrarne skola finna den stora fördelen, finansiella fördelen af att så snart som möjligt få ett sådant system, till nytta för våra finanser och till vårt lands väl.

Friherre af Ugglas: Då den ärade motionären sjelf icke framställt något yrkande, erfordras det icke att mycket härom orda. Jag har verkligen också begärt ordet endast för att få försäkra honom, att det verkligen ofantligt stora arbete, som han har nedlagt på motionen, föranledt Utskottet att åt densamma egna sin uppmärksamhet, men om något resultat deraf icke har kommit, bör det helt och hållet tillskrifves den omständigheten, att Utskottet icke kunnat i de frågor, som motionären sjelf framställt såsom föremål för komitéarbete, dela den ärade motionärens påståenden och åsikter. Jag skulle också med dessa ord kunna sluta, men jag ber att få, i anledning af Herr Friherrens sista yttrande, äfven säga några ord. Han framhöll nemligen såsom bevis på ett fondsystems förträfflighet, att obligationerna voro uppsägbara från långifvarnes sida. Ja, denna fordran är redan uppfylld genom det nyligen konverterade lånet. Vidare, sade Herr Friherren, skulle det vara en andra fordran, nemligen att fondsystemet skulle vara ett inhemskt fondsystem, och Friherren har uppträdt mot Herr Bennichs åsigt derom, att det inhemska fondsystemet icke skapar kapital, utan att det tvärtom är kapital, som erfordras för åstadkommande af ett inhemskt fondsystem. För min del får jag, äfven med farhåga att blifva bedömd såsom ytterst okunnig i frågan, säga, att jag icke kan annat än i denna fråga instämma med Herr Bennich. Jag kan icke förstå, hvarifrån man skall taga medel till detta inhemska fondsystem, om det icke finnes kapital i landet, ty icke hjälper det, att man proklamerar, att det skall skapas; icke får jag derigenom något kapital skapadt. Dessutom ber jag få nämna, att den omständigheten, att våra utländska lån hafva varit förskrifna både i svenskt och utländskt mynt, icke har förhindrat, att en ganska betydlig del af dessa lån har stannat inom landet och således bidragit till att inom landet uppsamla fonder. Jag tror icke att jag misstager mig, då jag säger, att vid den stora konvertering, som förlidna år egde rum inom hypoteksbanken, det visade sig, att ett högst betydligt belopp af dessa lån, till och med den största delen af dessa så kallade utländska obligationer, hade stannat inom landet, och att de ligga såsom säkerhet än i den ena, än i den andra kassan, och detta till så stora belopp, att det väckt uppmärksamhet på den utländska börsen. Derigenom är det ju alldeles tydligt, att det förhållandet, att en obligation är skrifven både i svenskt och utländskt mynt, icke hin-

drar, att den kan användas såsom hopsamlare af kapital inom landet, ifall kapital finnas. Jag måste därför fasthålla, hvad äfven Utskottet har sagt, och kan icke annat än instämma med Herr Bennich i hans åsigt.

Här skulle visserligen kunna vara åtskilligt öfrigt att säga i denna fråga, men då den ärade motionären icke gjort något yrkande, vill jag icke längre upptaga tiden. Jag vill endast fästa uppmärksamhet på, att vi i dag redan bifallit en del af hans önskingar, då vi anhållit om revision af lagstiftningen för de enskilda bankinrättningarne i riket.

Herr Mannerskantz: Den förtjenstfulla motion af Friherre Klinckowström, som jag varit med om att behandla, har jag för min del funnit vara i många afseenden högst tänkvärd, och jag tror, att det hufvudsakligast varit den vidlyftighet, som vidlådit denna motion i så många riktningar, och den öfverhopande mängd detaljer, som i densamma förekommit, som vållat, att det befunnits vara nästan omöjligt att med den korta tid, som Riksdagen varit samlad, kunna, såsom sig bort, uppgöra och motivera något förslag i det ifrågavarande afseendet. Hvad han sagt om ett »inhemskt fondsystem» införande här i landet skulle otvifvelaktigt vara en stor fördel, om det kunde bringas till stånd, men man har icke begagnat de tillfällen, som funnits för att söka införa ett sådant system. Men man kan icke någonstädes bilda ett fondsystem, utan att, såsom Herr Bennich nämnde, först *skapa* kapital på det enda sätt som är möjligt, *genom att göra besparingar*, och sedan genom deras hopsamlande i små och stora belopp och deras förvandling i lätt säljbara statspapper bilda fonder och sålunda införa ett välordnad fondsystem i landet. Friherre Klinckowström kan icke bestrida, att detta samlande af en mängd hos de båda folken redan befintligt kapital har utgjort möjligheten för Frankrike eller England att bilda ett sådant fondsystem, och det kan icke heller af någon bevisas, att det på någon annan väg varit möjligt, eller så vida det icke fortfarande och ymnigt hade bildats kapital i de båda länderna, att der kunna samla i hop dessa kapital för att utgöra och bilda de stora fonder, som der nu finnas. Vi hade verkligen för några år sedan kommit i en sådan ställning, att vi också kunnat börja bilda ett sådant system, ty det fans då efter en lång tids särdeles gynsamma konjunkturer för våra förnämsta exportartiklar, både trä, jern och spannmål, så mycket penningekapital tillgängligt i landet, att, om de hade samlats tillhoppa och förvandlats i lätt realisabla allmänna papper, det då hade kunnat börja införas ett utbildadt fondsystem äfven här i landet; men våra upplåningar för staten kunde icke taga den utvägen, emedan det icke fans att erhålla lån emot statspapper för så billiga vilkor inom landet som utrikes. Därföre gingo ock våra statslån fortfarande till utlandet, och vi försummade det tillfälle, som då fans, att låna penningar inom lan-

Väckt fråga
om tillsättande
af en finans-
komité.

(Forts.)

Väckt fråga
om tillsättande
af en finans-
komité.
(Forts.)

det och därför sprida obligationer i den form, att derigenom hade gjorts början till ett inhemskt fondsystem. I det stället måste de kapital, som inom landet blefvo samlade, placeras i mindre goda papper, det vill säga i jernvägspapper, utfärdade af städer och jernvägsbolag, och dermed jemförliga papper af mera enskild natur. I stället för att taga vara på dessa kapital, genom att gifva åt alla därför utfärdade obligationer en allmänt gångbar form, och om möjligt efter sträng kontroll utgifva dem under statens garanti och afenahanda lydelse, har man inom landet låtit en stor del af dem åter förstöras genom att plöttra bort dem i mångahanda slags af städer, kommuner och bolag utgifna obligationer på jernvägar och andra dylika anläggningar och icke heller tagit riktigt vara på dem, så vidt man kunnat, utan till och med genom okloka företag och genom att icke försöka att hålla obligationerna vid värde och i den kurs, som de rätteligen bort bibehålla, åter låtit de samlade kapitalen till stor del förstöras. Min öfvertygelse är att, om man bemödat sig att taga vara på de kapital, som nedlagts i enskilda jernvägar, och tillåtit de enskilda bolagen utgifva sina obligationer under statens garanti, till efter omsorgsfull undersökning bestämda värden, man hade verkligen handlat klokt, enär man derigenom tagit vara på och aktat för förskingring en betydlig massa fonder, som sedermera skulle hafva varit att tillgå för framtiden för rörelsen här i landet och hvaraf kunde hafva bildats ett sådant fondsystem som det, hvilket nu finnes i Frankrike och i England. Men i stället lät man vid det inträffande starka priset i penningemarknaden obligationerna sjunka långt under deras rätta värde och har sedermera bibehållit dem vid detta låga värde, som de måste få, innan jernvägarne kunna lemna påräknelig afkastning för i dem nedlagda kapital, ja till och med minskat deras värde i massa högst betydligt, så att, i stället för att dessa enskilda obligationer med någon hjälp af det allmänna bort kunna bibehållas vid något värde, de fått gå ned så högst betydligt, att de kunna sägas hafva förlorat allt värde, och derigenom tillskyndat hela samhället en högst betydlig förlust, liksom man ock samtidigt genom okloka operationer satte ned värdet på privatbankspapper och derigenom på begge dessa sätt här i landet utan tvifvel på en gång förstörde en ganska betydlig massa kapitaltillgångar. Det var statsmakterna sjelfva, som läto göra eller gjorde detta, därför att de icke hade bättre insigt om hvad de borde göra för att taga vara på de redan bildade kapitalen, genom att söka hålla därför utgifna nya papper uppe i kurs, i fall de började alltför mycket sjunka. Visserligen hade man med någon om-tänksamhet icke behöft låta förstöra så stora samlade kapital och begå så stora statsekonomiska fel och misstag, som man då gjorde sig skyldig till.

Det var räddning från detta, som jag och andra med mig förutan framgång då föreslogo i denna Kammare. Men derigenom att man vid den tid, då lyckliga konjunkturen hade tillåtit oss bilda en

för oss icke vanlig tillgång af nytt kapital, försummade tillfället att taga vara på detsamma, förlorade man en mycket gynsam tidpunkt att åstadkomma det, som måste ligga till grund för ett inhemskt fondsystem. Vi hafva icke heller vilkoren för vår finansiella ställnings förbättrande på långt när så säkert och väl ordnade, som de borde vara. Friherre Klinckowström påstod till exempel nyss, att vi icke längre borde lemna någon försträckning till sägverksegarnes grundfond. Men det är just det, som är fallet, att det icke finnes tillgång på tillgängliga och tillräckliga kapital för att förlägga den industriella rörelsen, den större lika väl som den mindre, på så långa tider, som för densamma här i landet är behöfligt, och så länge man fortfar att gå på det viset till väga och tvingas att grunda sin rörelse och sin industri på samtliga bankernas hopsamlade och blott på korta tider utlånade penningar, så länge kan man icke vänta att få se någon väsentlig förbättring och kraftigare utveckling af våra industriella förhållanden. I det förslag, som afgafs uti det betänkande, som nyss härförut bifölls, fäste man sig särskildt vid de enskilda bankerna och de förändringar, som man borde försöka med dem åstadkomma, men efter min tanke är det alldeles fullkomligt omöjligt att åstadkomma någon nytta genom en förändring af det vidt utgrenade privatbanksystemet ensamt, och om man icke på samma gång vill grundligt genomtänka och försigtigt genomföra en förändring också af Riksbanken och af lagen och grunderna för dess hela organisation och verksamhet. Man skall få se, att, om man dröjer och gör upp ensidiga förslag blott till de enskilda bankernas förändring eller indragning, man derigenom åter skall förstöra ett disponibelt kapital i landet och åstadkomma ny förlägenhet eller ett afbrott i det afseendet inom den industriella rörelsen och den ekonomiska företagsamheten. Jag är för min del fullkomligt öfvertygad om, att något sådant händer, som Friherre Klinckowström förutspått, att en finansiell kris af högst våldsamt natur skall å nyo här utbryta, och att det icke skall dröja många år, innan det sker, men det sker då utslutande därför, att man försummat att reglera våra finansiella förhållanden i öfvertäckt och ordnadtt sammanhang, såsom de borde regleras. Jag beklagar, att det icke kunnat skett förut, och att man icke på sin tid lyssnat till det förslag till våra finansiers reglering, som i början af 1860-talet af mig och andra ledamöter i dåvarande finanskomité afgafs, och att tiden icke heller sedan tillåtit att grundligt egna sig åt förbättringar i detta afseende. Jag hoppas, att, om en komité äfven i den mindre vidsträckta skala, som här har blifvit förordad, kommer till stånd, de, som få åt sig uppdraget att lösa dessa viktiga frågor, verkligen egna dem en omfattande undersökning och sorgfälligt öfvertänkande, och att de måtte komma till ett lyckligt och sedan verkligen utfördt resultat. Det är utan tvifvel, att frågan härom ännu skulle kunna lösas, men det kan icke ske, med mindre än att man riktigt grundligt undersöker äfven Riksbankens närvarande förhållanden och ställning. Riksban-

*Väckt fråga
om tillsättande
af en finans-
komité.
(Forts.)*

Väckt fråga
om tillsättande
af en finans-
komité.
(Forts.)

kens ställning och lagstiftningen för den är för närvarande enligt min uppfattning den allra farligaste inom vår nu varande lagstiftning och inom våra samhällsinstitutioner, ty möjligheten att lagstifta för Riksbanken ligger uteslutande i den ena Kammararens händer, och icke ens hos den ena Kammararens, utan ensamt i den Kammararens majoritets händer, och äfven vi i denna Kammarare hafva icke någon slags laglig utväg att skydda oss och landet för de möjligtvis okloka och omogna lagstiftningsförslag, som från Andra Kammararens håll kunna komma att framställas och utan tillräckligt grundlig pröfning genomdrivas.

Jag har vid detta tillfälle velat uttala dessa allmänna åsigtter, men kan icke göra eller föreslå något, som på allra minsta vis kan afhjelpa saken. Jag påstår dock, att, om man icke grundligt på en gång behandlar Riksbanken och de enskilda bankerna, landet kommer att deraf lida ett ofantligt afbräck i sin rörelse. Det blir nog icke någon lätt sak, men det går icke an, att, sedan man låtit den utvecklas i så stor skala, man dragar in enskilda banker en efter annan och supplerar dem med afdelningskontor af Riksbanken, som träder i deras ställe, och sedan tror sig hafva gjort nog. Det fordras ofantliga och väl disponerade kapital att kunna göra det; och jag tror icke att Riksbanken förmår göra det, med den ställning den nu har och utan att den i väsentlig mån ändras. Det går åtminstone ännu icke an att draga in de enskilda bankerna.

Jag har intet annat yrkande nu att göra, än att Utskottets förslag måtte bifallas; jag har blott velat yttra detta till protokollet, för att varna för de faror, som jag icke kan undgå frukta att vi gå till mötes.

Öfverläggningen var härmed slutad, och utlåtandet bifölls.

Föredrogs å nyo och bifölls Stats-Utskottets den 8 och 12 i denna månad bordlagda Utlåtande N:o 60, i anledning af väckt motion om tillsättande af en finanskomité samt anvisande för ändamålet af ett förslagsanslag.

Föredrogs å nyo och bifölls Första Kammararens Tillfälliga Utskotts den 9 och 12 innevarande April bordlagda Utlåtande N:o 15, med anledning af väckt fråga om pröfning i gymnastik och vapenföring vid maturitetsexamen.

Föredrogs å nyo och bifölls sammansatta Stats- och Banko-Utskottets den 11 och 12 i denna månad bordlagda Utlåtande N:o 3, i anledning af väckt motion om uppdrag åt fullmäktige i Riksgäldskontoret att framlägga förslag till åtgärder i syfte att nämnda kontor må kunna indragas och dess göromål fördelas emellan Riksbanken och Statskontoret.

Föredrogs å nyo och bifölls sammansatta Banko- och Lag-Utskottets den 11 och 12 innevarande April bordlagda Utlåtande N:o 2, i anledning af Kongl Maj:ts nådiga proposition angående ändring i lagen om rikets mynt den 30 Maj 1873.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande sammansatta Banko- och Lag-Utskottets den 11 och 12 i denna månad bordlagda Utlåtande N:o 3, i anledning af väckt motion om höjande af Riksbankens grundfond.

*Ifrågasatt
höjande af
Riksbankens
grundfond.*

1 punkten:

Herr Lagerstråle: Såsom af betänkandet inhemtas, hafva åtskilliga Sammansatta Utskottets ledamöter emot det afgifna tillstyrkandet anslutit sig till en reservation. Det visar sig nemligen, att dessa fem millioner kronor, som skulle öfverflyttas till Riksbankens grundfond, icke vid det senast förrättade bokslutet funnits att tillgå, sedan man från den befintliga siffran, som utgjorde den då varande behållningen, afdragit den andel af bankovinsten, som Riksdagen anvisat till statsbehof. Sammansatta Banko- och Lag-Utskottet har ansett, att man kunde antaga för gifvet, att under det nu löpande året fullt tillräckliga vinstmedel skulle inflyta för att fylla den sålunda uppkomna bristen, och att man således utan farhåga kunde öfverflytta till grundfonden dessa fem millioner kronor. För min del tror jag, att ett sådant tillvägagående hvarken öfverensstämmer med hittills följd god ordning eller i sjelfva verket är riktigt, ty det är väl på grund af *afslutade räkenskaper*, som det befintliga öfverskottet i Riksbanken skall bedömas, och icke efter en supposition om hvad som under löpande år kan antagas komma att inflyta. Men om också detta skulle inträffa, så innefattar detta tillvägagående i formelt hänseende en medelbar anvisning af 1881 års vinst, hvilken det icke tillkommer innevarande års Riksdag att disponera något utaf. Det skulle dessutom blifva ett farligt prejudikat, om man under en pågående riksdag inginge i bedömande, huru den vinst skulle användas, som under det löpande året till Riksbanken inflöte. På dessa skäl yrkar jag afslag å Utskottets nu förevarande förslag.

Herr Peyron: Jag vill visst icke hålla på Utskottets förslag, så mycket mindre som det lär vara afslaget i Andra Kammaren. Jag vill endast upplysa derom, att inom Utskottet man ansåg, att äfven ifrågavarande medel, som skulle erfordras för att fylla Riksbankens grundfond, det vill säga de fem millionerna kronor, funnos i verkligheten för närvarande disponibla. Den tablå öfver Riksbankens ställning, som utgafs den 28 sistlidne Februari, upptager grundfonden till 30 millioner kronor och reservfonden till 5 millioner samt till statsverket anvisade medel att betalas år 1881 888,750

*Ifrågasatt
höjande af
Riksbankens
grundfond.
(Forts.)*

kronor. Vidare återstodo då den 28 Februari detta år till framtida disposition afsatta medel 6,036,993 kronor 5 öre. När nu den del af bankovinsten för år 1880, som Riksdagen har beslutat skall aflemnas till statsverket, eller 1,250,000 kronor, icke skall utgå förr än under loppet af 1882 med en fjerdedel i hvarje qvartal, så blef det strid inom Utskottet, huruvida dessa 5,000,000 kronor skulle för närvarande kunna anses disponibla; men att de finnas disponibla, kan väl icke nekas till, då det allt sedan den 28 Februari detta år funnits något öfver sex millioner kronor till disposition. Naturligtvis kan man säga, att det icke är formligt att redan nu disponera de fem millioner kronor, då af de medel, som för närvarande funnits disponibla, någon del redan blifvit af Riksdagen disponerad. Af de medel, som funnits disponibla, har Riksdagen nemligen disponerat öfver 1,250,000 kronor, men dessa skola icke gå ut förr än under år 1882, och således ansåg man, att, vid sådant förhållande, medel för närvarande verkligen finnas disponibla. Detta var orsaken, hvarför Utskottet ansåg, att grundfonden för närvarande mycket väl skulle kunna ökas med dessa fem millioner kronor. Å andra sidan kan man ju säga, att det icke spelar någon roll, om denna åtgärd vidtages ett år förr eller senare, och jag skall, vid det förhållande att Andra Kammaren afslagit betänkandet, icke för min del påyrka bifall till detsamma. Jag har endast velat upplysa, hvarför det inom Utskottet ansågs, att åtgärden skulle kunna vidtagas, och huru Utskottet resonnerade, då det ansåg, att medel funnos för ändamålet disponibla.

Herr Olsson, Peter: Blott några ord med anledning af den siste talarens yttrande. Man kan väl icke säga, att medlen i Riksbanken funnos eller finnas disponibla i den mening, att de kunna användas för ökande af grundfonden. Att Riksbanken har disponibla medel, det vet hvar och en. Men att dessa medel äro afsedda för andra ändamål och således icke utgöra öfverskott, öfver hvilket Riksdagen kan besluta, torde vara klart äfven efter den siste talarens beräkning. Ty han sade, att i Riksbanken funnos 6,036,000 kronor disponibla medel. Men af dessa måste ju afgå, hvad Riksdagen beslutat att utbetala till statskassan under nästa år. Då kan man ju icke säga att hela detta belopp, 6,036,000 kronor, finnes disponibelt, så att Riksdagen deröfver kan fatta beslut. Jag skall icke vidare upptaga tiden. I likhet med den förste talaren och i öfverensstämmelse med den afgifna reservationen tror jag, att det i flera afseenden skulle vara oformligt och olämpligt, om man beslöt att öka denna grundfond och anticipera på den vinst, som skulle uppstå under 1881 — ty på annat sätt kan grundfondens tillökning icke ske — då man icke vet vare sig huru stor vinsten för detta år blifver eller hvilket beslut en kommande Riksdag i detta afseende kan finna för godt att fatta. Jag yrkar bifall till reservationen.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att i afseende på förevarande punkt endast yrkats afslag på Utskottets hemställan, hvarefter propositioner gjordes först på bifall till punkten och sedan på afslag derå, och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

2 punkten:

Förklarades hafva förfallit i följd af Kammarens öfver föregående punkt fattade beslut.

Föredrogos å nyo och biföllos Lag-Utskottets den 11 och 12 i denna månad bordlagda Utlåtanden och Memorial:

N:o 51, i anledning af återremiss utaf Utskottets Utlåtande N:o 19, öfver dels Riksdagens Justitieombudsmans framställning om förbättrad lagstiftning angående förvaltningen af omyndigs egendom, dels ock enskild motion i ämnet;

N:o 52, i anledning af återremiss utaf Utskottets Utlåtande N:o 25, öfver väckt motion om ändring i 30 kap. 5 och 6 §§ Rättegångsbalken; samt

N:o 53, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande viss del af Utskottets Utlåtande N:o 43, öfver Kongl. Maj:ts nådiga proposition, angående författning om kyrkofullmäktige och kyrkonämnd i Göteborg.

Efter föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, N:o 197, med delgifvande af Kamrarnes beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 29, med anledning af motion om utredning rörande dispositionsrätten till vissa hemman i Malmöhus län, beslöt Första Kammaren, på hemställan af Friherre af *Ugglas*, att hänvisa detta ärende till sitt Tillfälliga Utskott N:o 1.

Justerades 11 protokollsutdrag för detta sammantäde.

Anmälades och bordlades Stats-Utskottets Memorial N:o 65, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående åtskiljande de Kongl. teatrarne rörande ärenden.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 3 e. m.

In fidem
A. von *Krusenstjerna*.

Torsdagen den 14 April.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 7 innevarande månad.

Upplästes en så lydande skrift:

Med anledning af förestående extra landsting med Skaraborgs län nödgas jag anhålla om 10 dagars ledighet från riksdagen.
Stockholm den 14 April 1881.

Fogelin.

På gjord proposition beviljades Herr *Fogelin* ledighet från riksdagsgöromålen under 10 dagar från denna dag.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades jemväl Herr *Gustaf Andersson* under 14 dagar från denna dag.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att Herr *Carleson* låtit anmäla det han vore af sjukdom hindrad att bevista denna dags sammanträde.

Anmäldes och bordlades Stats-Utskottets Utlåtande N:o 64, i anledning af väckt motion i fråga om rättighet för tjänsteman, som blifvit till riksdagsman utsedd, att af statens medel erhålla godtgörelse för bekostande af vikaries aflöning.

Anställdes jemlikt 65 § Riksdagsordningen omröstning öfver följande, af Stats-Utskottet i dess Memorial N:o 63 föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill att Riksdagen må *dels* åt fullmäktige i Riksgäldskontoret uppdraga att i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de af Slottsintendenten E. Jacobsson uppgjorda ritningar, hvilka vid 1878 års riksdag företeddes, låta å södra delen af den till Riksdagens hus hörande tomt uppföra en byggnad, afsedd att inrymma två nya samlingssalar för Kamrarne jemte öfriga å samma ritningar upptagna

lokaler, och i sammanhang dermed låta vidtaga de förändringar i nuvarande riksdagshuset, hvilka å berörda ritningar äro föreslagna, *dels* bemyndiga fullmäktige att efter ritningarnes granskning deri vidtaga de förändringar, hvilka kunna finnas af omständigheterna påkallade, *dels* och å 1882 års riksstat för ändamålet till en början anvisa till fullmäktiges disposition 300,000 kronor med bemyndigande för fullmäktige att deraf under innevarande år förskjuta de belopp, som under samma år kunna vara för arbetena behöfliga, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen beslutit lemua fullmäktige i Riksgäldskontoret uppdrag att låta upprätta och till nästkommande Riksdag öfverlemnna nya ritningar och förslag till tillbyggnad af det gamla riksdagshuset, afseende dess begagnande för dess nuvarande ändamål under en tid af högst trettio år och, så vidt möjligt är, väsentligen mindre kostsamma att utföra samt upptagande mindre antal öfverflödiga eller alltför stora lokaler, än det förut uppgjorda förslaget, hvarjemte dessa ritningar och förslag böra vara så uppgjorda, att afsevärda rubbningar i Riksdagens arbeten inom riksdagshuset icke må behöfva inträffa.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 58;

Nej — 50.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, N:o 200, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 72 Ja och 117 Nej; samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 130 Ja och 167 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § Riksdagsordningen omröstning öfver följande, af Bevillnings-Utskottet i dess Memorial N:o 11 föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller Bevillnings-Utskottets af Andra Kammaren godkända förslag, att inkomsten af bränvinsbränningsmedlen må upptagas till 14,000,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, kommer denna inkomst att, på sätt Första Kam-
maren beslutit, upptagas till 15,000,000 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 48;
Nej — 57.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad
och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokolls-
utdrag, N:o 201, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröst-
ringen derstädes utfallit med 115 Ja och 77 Nej; samt att båda
Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 163 Ja och 134
Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverens-
stämmelse med Ja-propositionen.

Anstäldes jemlikt 65 § Riksdagsordningen omröstning öfver föl-
jande, af Banko-Utskottet i dess Memorial N:o 19 föreslagna och af
båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill att för förvärfvande åt Riksbanken af samtliga
tomter å Helgeandsholmen i och för uppförande derstädes af ett
nytt riksbankshus skall anslås af Riksbankens medel en summa af
1,200,000 kronor; att Fullmäktige i Riksbanken må erhålla uppdrag
att vidtaga åtgärder för anskaffande af ritningar och kostnadsförslag
till nytt riksbankshus å Helgeandsholmen, i hvilket afseende fullmäk-
tige skola ega att låta anställa täflan samt för de täflande utfästa
pris ej mindre för den ritning, som antages, än ock för andra, hvilka
anses deraf förtjenta, äfvensom att för bedömande af inkomna rit-
ningar och kostnadsförslag samt tilldelandet af pris anlita lämpligt
antal sakkunnige, hvarefter fullmäktige hafva att till en kommande
Riksdags Banko-Utskott afgifva förslag för byggnadens uppförande;
samt att, i den mån förenämnda belopp af 1,200,000 kronor kom-
mer att af Riksbankens medel utbetalas, de till inlösen af sedlarne
å bankomynts valör bokförda belopp minskas med hvad som å nyss-
berörda 1,200,000 kronor utbetalas, och under fortsatt antecknande
inom linien af de belopp, som för hvarje valör icke blifvit till inlö-
sen företedda, i och för inlösningen af återstående bankosedlar bok-
föres i en summa hvad som af totalbeloppet återstår efter utbetal-
ningarne, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen Banko-Utskottets ifrågavarande memorial afslagit.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 68;

Nej — 40.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, N:o 202, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 41 Ja och 150 Nej; samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 109 Ja och 190 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionen.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Banko-Utskottets den 12 och 13 i denna månad bordlagda Utlåtande N:o 16, i fråga om ändringar i gällande reglemente för Riksbanken.

*Ändringar i
bankoregle-
mentet.*

1 och 2 punkterna:

Biföllos.

3 punkten:

Herr Ekman, Johan Jacob: Jag tänker icke vid denna timme af riksdagen yrka bifall till den reservation, jag och några andra ledamöter af Banko-Utskottet afgifvit emot Utskottets förvarande betänkande; men jag hoppas, att fullmäktige, med den rättighet reglementet redan nu gifver dem, skola iakttaga hvad i denna reservation föreslagits.

Herr Nyström: När Riksdagen uti 21 § 2 mom. af gällande bankoreglemente bestämde, att penningerenisser finge ega rum från det ena bankkontoret till det andra och att penningarne finge efter derom affåtet telegram från bankkontoret utbetalas till vederbörande, så hoppades man, att med ordet »vederbörande» skulle förstås icke blott vissa personer, såsom fullmäktige sedermera tolkat det, utan äfven firmor, bolag eller inrättningar, hvilka fullmäktige beröfvat den dem, enligt min tanke, af Riksdagen medgifna rättighet. Då denna betänkliga inskränkning i en af Riksdagen medgifven rättighet i hög grad hindrar rörelsen, i synnerhet i de mera aflägsset be-

Ändringar i
bankoregla-
mentet.
(Forts.)

lägna orterna, der många penningeremitter måste ske på nämnda sätt, då vidare, firmor och bolag i allmänhet äro kända, efter som de inför vederbörande rätt måste hafva tillkännagifvit sin tillvaro vid äfventyr att eljest drabbas af höga böter, då en firma eller ett bolag bör vara lika berättigadt att uttaga sådana penningeremitter som att uttaga ett rekommenderadt bref på posten eller att lyfta ett af banken beviljadt lån, och då det skulle verka högst ofördelaktigt för sådane personer, som i aflägsna landsorter reqvirera varor från firmor eller bolag, men icke hafva särskilda personer att vända sig till för insändande af penningeremitterna, så kan jag för min del icke finna annat, än att Banko-Utskottet hade bort tillstyrka denna billiga ändring i bankoreglementet. Då nu emellertid Banko-Utskottet icke gjort detta, utan låtit fullmäktiges förklaring gälla såsom svar på min motion, men jag icke vill förorsaka något uppskof med riksdagens afslutande, så vill jag, i likhet med den föregående talaren, nu icke göra något yrkande, men hoppas, att fullmäktige må till en kommande riksdag hafva rättat detta missförhållande.

Öfverläggningen var härmed slutad, och punkten bifölls.

4 och 5 punkterna:

Biföllos.

6 punkten:

Herr Nyström: Då det är allmänt känt, att Riksbanken arbetar under allt för tunga former, då man kan antaga att detta inverkar menligt på icke blott bankens utan allmänhetens bästa, om nemligen det göres svårare och svårare formaliteter i afseende på underhållandet af den allmänna rörelsen, och då man tillika måste taga i betraktande och söka orsaken till det menliga förhållande, som varit med Riksbanken i synnerhet under det sista räkenskapsåret år 1879, hvarvid man icke kan undgå att finna, att de öfverdrifna formaliteterna i viss mån förorsakat minskningen i vinsten, har jag ansett mig böra allvarligen fästa Herrarnes uppmärksamhet på detta förhållande. Af Riksbankens och revisorernas berättelser visar sig, att bankens vinst på till vexeldiskontering, utlåning och kreditiv i rörelsen använda medel, som utgjort omkring 40 millioner kronor, uppgick år 1877 till 4,327 procent, år 1878 till 4,345 procent och år 1879 till endast 3,725 procent, d. v. s. att vinsten sista året minskats med cirka en sjundedel. Detta anser jag för min del böra vara en giltig orsak för bankens målsmän att allvarligen taga frågan i öfvervägande, om icke, såsom jag förut nämnt, öfverdrifna formaliteter förorsakat något af denna minskning i vinsten. Jag tror det åtminstone, och det kan icke gerna vara

annorlunda, då i de enskilda bankerna lånesökande betala hellre en half och en procent mera i ränta än i Riksbankens bredvidliggande kontor. Denna nedsättning i vinsten har väl uppkommit år 1879 innan den af mig öfverklagade, ifrågavarande olägenheten tillkommit, men jag antager att Herrarne det oaktadt skola finna olägenheten ganska betänklig och för bankens bästa menlig, äfven om den ock vid första påseendet ser ut att ringa inverka på Riksbankens rörelse.

Bankofullmäktige hafva uti öfverklagade särskilda promemorian af den 9 September 1880, som således icke förut varit känd af Riksdagen, föreskrifvit, att det skall anskaffas intyg om vittnens trovärdighet. Då allmänna lagen icke på något ställe talar om sådana intyg, tyckes väl, att man icke borde fordra det för att lemna ut mindre afbetalningslån på t. ex. några hundra kronor. Jag anser äfven högst olämpligt att begära ett sådant intyg, ty den svenska allmänheten bör väl kunna antagas vara i allmänhet trovärdig, och två tjenstemän borde väl kunna tillfyllestgörande bevittna en lånehandling, utan att enligt fullmäktiges föreskrift intyg anskaffas om deras trovärdighet af Konungens Befallningshafvande, domare eller magistrat. Dessutom tror jag, att det skulle vara stridande mot strafflagens föreskrifter, om en offentlig myndighet gäfvé intyg om ett vittnes otrovärdighet, hvilket icke blifvit straffadt för vanhederligt brott. Jag anser för öfrigt denna föreskrift obehöflig äfven på den grund, att andra lån än amorteringslån utlemnas utan sådant intyg, oaktadt förbindelsen för dem är utgifven af en person, som icke kan skriva, endast att underskriften är bevittnad. Jag anser med ett ord fullmäktiges ifrågavarande föreskrift vara en betydlig skärpning i reglementet, en skärpning, som icke bort komma i fråga utan Riksdagens hörande. Jag vill dock, på de vid en föregående fråga anförda skäl, icke nu göra något yrkande, utan hoppas, att fullmäktige möjligen det förutan må rätta detta menliga förhållande.

Herr Olsson, Peter: Då den siste talaren icke gjort något yrkande, kunde det vara öfverflödigt att bemöta hans anförande, men då han framställt saken på ett sådant sätt, som efter min uppfattning icke öfverensstämmer med verkliga förhållandet, och då detta hans yttrande kommer att stå i protokollet, anser jag det vara nödvändigt att lemna några upplysningar. Då fullmäktige blefvo tillfrågade om nödvändigheten att skaffa intyg om sådana personers trovärdighet, hvilka bevittna namnteckningar af sådana personer, som icke sjelfve kunna skriva, anförde fullmäktige åtskilliga bevis på, huru icke blott i formelt hänseende utan af rent praktiska skäl det vore angeläget att sådana intyg lemnades, men såsom jag nämnde endast för det fall, att utgifvarne af förbindelser icke sjelfve kunna skriva. Och om något annat är här icke fråga. När man då framställer saken på ett sådant sätt, som om det gälde alla vittnen,

*Ändringar i
bankoreg-
lementet.*

(Forts.)

Ändringar i
bankoregla-
mentet.
(Forts.)

äfvén om de bevittnat namnteckningar, der personerna sjelfva kun-
nat skrifva, så är det afvikande från verkliga förhållandet. För öf-
rigt hafva väl bankofullmäktige i detta såväl som andra banko-
rörelsen angående angelägenheter bättre erfarenhet, än utom stående
personer kunna hafva; och då fullmäktige hafva förtroendet att i
en detaljfråga, såsom den föreliggande — en sak, som rör det
rent praktiska — skulle kunna anse det vara lämpligt att gå mot hvad
fullmäktige anse vara erforderligt. Jag har blott velat nämna detta,
på det att icke i protokollet måtte stå obesvaradt, att fullmäktige
gjort sig skyldige till något, som vore så klandervärdt, som den
föregående talaren framhöll.

Herr Nyström: Den siste talaren tycktes vilja framhålla, att
icke en representant skall kunna sätta sig in i förhållandena, utan
att han endast bör antaga hvad som af fullmäktige beslutas, men
jag vill deremot erinra, att det är just i de djupa lederna som man
inhemtar, huru verkningarne af fullmäktiges föreskrifter kunna visa
sig. Det är endast några få ord, som blifvit inrymda i promemo-
rian, dessa ord om anskaffande af intyg på vittnens trovärdighet,
och de äro så litet synliga, att man knappast märker dem, förr än man
får se huru menligt de verka. En allmogeman söker ett amor-
teringslån på till exempel 400 kronor. Om antingen han eller nå-
gon af borgesmännen icke kan skrifva, skall han, sedan han skaffat
vittnen, som bestyrka underskrifterna, och vederhäftighetsintyg, gå
till domaren eller Konungens Befallningshafvande och begära intyg
om vittnenas trovärdighet. Då kan det lätt hända, att Konungens
Befallningshafvande eller domaren säga: vi gifva icke ett sådant be-
betyg; vi hafva icke sett, när förbindelsen underskrefs. Den lånesö-
kande kan få ett sådant svar äfvén på andra håll, och följdén blir,
att han är utesluten från att få låna, äfvén om han har god
säkerhet.

Jag har icke, såsom Herr Olsson nämnde, sagt, att trovärdig-
hetsintyg skulle anskaffas i allmänhet, utan tror att af mitt tal
framgick, att så skulle ske endast då fråga var om amorteringslån.
Föreskriften gäller icke för namnteckningar, som förekomma på
handelslån. Äfvén om låntagaren der icke kan skrifva ens sitt
namn, får lånehandlingen gälla, utan att han skaffar intyg om vitt-
nenas trovärdighet. Nog medger jag gerna, att fullmäktige känna
alla förhållanden många gånger bättre än hvar och en annan, men det
är dock nödvändigt och önskvärdt, att representanterna få framhålla
de verkningar, som af fullmäktiges åtgöranden uppkomma. Jag kan
derför icke finna, att jag härmed klandrat fullmäktige, jag har en-
dast framhållit den alltför öfverdrifna försigtighet eller fullständighet,
de här fordrat. Jag håller emellertid fortfarande på, att detta bör
rättas förr eller senare.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, och punkten bifölls.

7—13 punkterna:

Biföllos.

Utskottets slutliga yttrande:

Herr Ekman, Johan Jacob: Då det sammansatta Banko- och Lag-Utskottets förslag om höjande af Riksbankens grundfond med fem millioner kronor fallit, så erfordras icke någon ändring vare sig i bankoreglementets tredje paragraf eller i den vid reglementets fjerde paragraf fogade not.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, och Utskottets berörda yttrande lades till handlingarne.

Föredrogos å nyo och biföllos Banko-Utskottets den 12 och 13 innevarande April bordlagda Memorial:

N:o 17 med förslag till ändring i instruktionen för Riksdagens revisorer vid Riksbankens afdelningskontor; och

N:o 18, angående instruktion för nästa Riksdags Banko-Utskott.

Vid föredragning af Stats-Utskottets under gårdagen bordlagda Memorial N: 65, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående åtskilliga de Kongl. teatrarne rörande ärenden, godkändes den föreslagna voteringspropositionen.

Justerades två protokollsutdrag för detta sammanträde.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Grefve Sparre under tio dagar från morgondagen.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 1 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.